

PETERSEN®

E T M A G A S I N O M T E G L O G A N S V A R L I G A R K I T E K T U R

I ROSENS SELSKAB 2
SMUGKIG TIL PARADIS 4
DENNE VEJ TIL SPILLERUMMET 8
EN BYGHERRE KOM FORBI 16

Belle du jour II

AF POUL SABROE

En dag i oktober 2006 samledes syv internationalt kendte arkitekter på Kunstakademiets Arkitektskole i København. De talte om det for arkitekter så fængende begreb "Kompleks almindelighed". Med det endnu bedre tillægsrefræn 'Kontekst som nøgle til arkitektoniske strategier'.

På et sprog, der forstås af flere, kan det oversættes til, at såvel ikonarkitektemes svimlende sansebedøvelse som den modemistiske mainstreams mundkurv er på vej hen i arkivskabet. Den første, erkender man nu, saboterer sin kontekst, den anden forsimpler det byggede miljø til en tynd kop te.

I stedet søger arkitekten tilbage til byggeriets traditioner. Men langt fra eklekticisme og plagiat sker det i et remix, en gendigtning, en opdatering af det, vi kender. Med et respektfuldt buk for sin omverden tegner arkitekten sin dybt personlige udgave af almindeligheden, læs: hverdagens skønhed. Mere intim bliver han kun i sin dagbog.

Resultatet, må det forventes, reflekterer arkitektens jeg og bliver dermed komplekst. Mere enkelt kan man sige, at arkitektens skaberkraft, geni og kompetence ikke skal måles på monumentets størrelse og mærkværdighed. Men på evnen til at vride detaljen, kommentere den, aflevere en minimal signatur med en maksimal effekt. Verden vil det nye, åh, ja, men den vil det uden at miste grebet om det kendte. For sker det, har historien netop vist os en konsekvens: New York i september 2001. London i juli fire år senere.

En verden, kløftet og splittet, i blodig krig er en god læremester udi at søge livets rigdom i det nære. Klodens katastrofer har således også tegnet kortet med vejen til vort indre. Dog læg dertil en epidemisk træthed af ny teknologi, monoton masseproduktion og spejlende overflader. Er det fejlfrit, er det utroværdigt. Så bliver bundlinjen – næsten naturgivet, at vi længes efter intimitet, en hviskende stemme, en varm hånd. Vi har været en tur i rummet, men fik hjemvé:

Giv os på ny det skønne i det nære!

Men ikke som minimalkunst, ikke – som arkitekten Kjeld Vindum skriver i det danske fagtidsskrift *Arkitekten* – som "artige velafrettede bøm i ens tøj til et afdansningsbal".

Giv os i stedet den varme, levende, forunderlige arkitektur. Giv os arkitektur, tegnet af mennesker, for mennesker. Et spejl af livet, måske et troldepejl?

- Arkitektur skal give mening, siger arkitekten Cyrus Pilavachi i København. Kollegaen Tony Fretton bakker op fra London:

- Arkitektur er ikke avantgarde, men 'devantgarde'. Overlad ekstremene til kunstnerne.

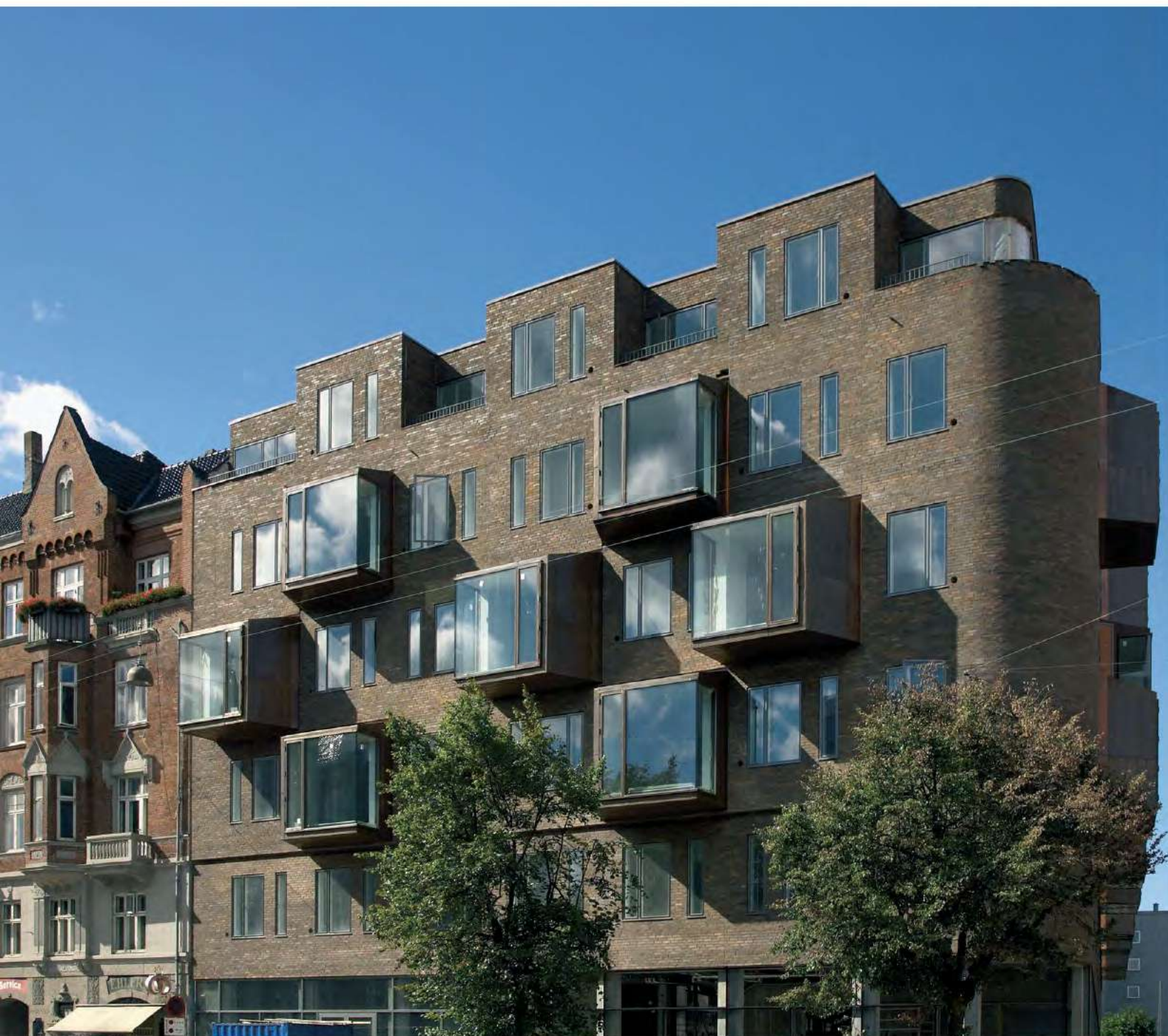
Og Sjoerd Soeters fra Amsterdam: - Tal et sprog, der forstås. Vi laver ikke arkitektur til arkitekter. Men til folk.

Læs det hele i denne udgave af PETERSEN.

Velkommen til hverdagens skønhed!

I Rosens selskab

Østerbro i København er tæt besat med graciøs arkitektur. At skulle tilføje ny kræver umage. Den udviser C.F. Møllers A/S

Øbro105 er navnet på en ny boligejendom i København med 55 nye lejligheder for Nordea Ejendomme. Vi er i centrum af et af den danske hovedstads mest eftertragtede boligområder. At skabe nyt blandt historiske byhuse med et århundrede bag sig kan vel nok få selv en trænet arkitekt til at ryste lidt på hænderne.

Med Øbro105 taler tegnestuen C.F. Møller imidlertid et sprog med en semantik i klar fortsættelse af de historiefortættede naboer, men med en artikulation og betoning fra det tredje årtusind. Med murværk, der næppe er set bedre i generationer, og en både unik og selvfølgelig materialekomposition med kobber er det lykkedes C.F. Møller at gå en tredje vej og undvige de to, arkitekten ellers ofte søger for sin kvide: At skabe lighed eller accentuere en kontrast.

Øbro 105 er ingen af delene.

Huset et selvstændigt, personligt værk, der – som i H.C. Andersens univers – på overfladen er enkelt og tilgængeligt, men derunder dybt og underfundigt.

Huset er udformet som en fortætning af den eksisterende bygningsmasse med et vægtigt murværk, der afrunder hjørner med en hilsen til funktionalismen. Den valgte mursten Petersen Tegl D49 med en antrasit indfarvet fuge klæder huset på det nydeligste, så det fra fødslen taler gammelklogt med de langt ældre – og fornemmere – arkitekttegnede naboer. Genboen, for eksempel, er begået af selveste Anton Rosen.

Murværket hviler – nærmest naturstridigt – på en let base af glas, bag hvilken butikker og cafeer kan trives. Og på toppen undgås tidens fortærskede penthouse løsninger. I deres sted fortsættes tyngden med tegl i recesser og en moderne fortolkning af byområdets kendte kviste. Imellem dem skabes terrasser, indrammet af den varmt glødende mursten.

Arkitekturens mundrette refræn er de geniale karnapper, der – store som møllehjul – er ankret i facaden, skuende ud mod verden. Her er kobberet brugt som beklædning. Lige nu gyldent, men ad åre gnistrende irgrønt som temaet er i denne del af verden.

Der var engang et hus...

HEROVER: I GODT SELSKAB PÅ ØSTERBRO I KØBENHAVN STÅR ØBRO 105 FUNKLENDE NY, MEN MED ET UDTRYK, SOM HAVDE Huset ALTID LIGGET DER.

HERUNDER: MOD GÅRDHAVEN ER DER HÆNGTE BALKONER MED SAMME GRUNDSNIT SOM GADENS KARNAPPER. FOTOS: TOM JERSØ

Bjørnens pels

135 nye boliger knejser snart øverst på bakken i Københavns Bispebjerg kvarter. Idé og kunstnerisk udformning: Bjørn Nørgaard

Den, der vover sin pels, det er Bjørnen selv.

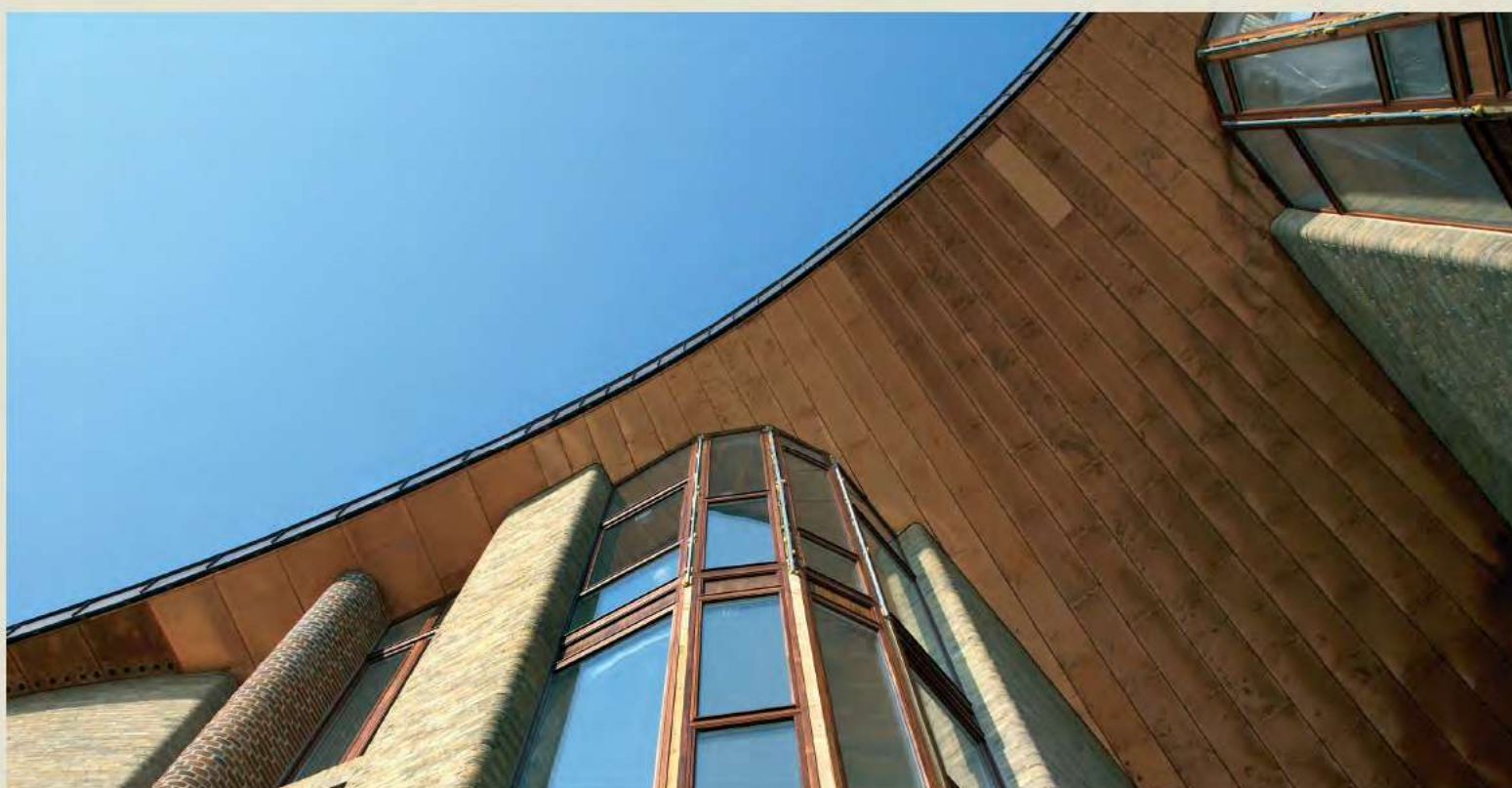
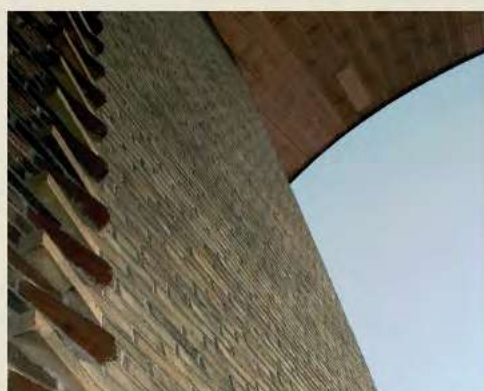
Sådan kunne man godt rime til en hurtig forpremiere på Håndværkerforeningen og Realdanias 135 nye lejligheder på Bispebjerg Bakke i København mod nordvest. De første rygter om billedkunstneren Bjørn Nørgaards boligvisioner nåede denne redaktion i et interview til PETERSEN efteråret 2001 med overskriften "Så vov dog pelsen". Bjørn Nørgaard efterlyste mod og kompetence, nytænkning og skabertrang.

Netop de værdier kan – her fem år senere – aflæses i boligbyggeriet på Bispebjerg Bakke: Beviset for, at innovation og spændstighed opstår i mødet mellem industri og håndværk, mellem kunst og arkitektur. Byggeriet er samtidig den glædelige dokumentation for, at alle i det omfattende samarbejde, som en stor byggeplads kræver, har haft gejsten, lysten og evnen til at yde både noget ekstra og noget andet, end sædvanen byder. Det gælder murerne, kobbersmedene, betonstøberne og ikke mindst arkitekterne Holm & Boldsen A/S. Uden alle de mange, der har løftet og båret, ville Bjørn Nørgaards boligvision ikke være blevet til virkelighed.

Blandt fødselshjælperne skal man også tælle dem, der sikrede finansieringen, bygherrerne. Håndværkerforeningen i København er den ene, Realdania den anden: På Bispebjerg Bakke går samspillet mellem kunst, arkitektur, håndværk og teknologi op i en højere enhed som et enestående eksempel på fremtidens kvalitetsbyggeri, siger Flemming Borreskov, adm. direktør i Realdania.

Nu kender vi bjørnens pels.

TH: BISPEBJERG BAKKE ER KLAR TIL INDFLYTNING I LØBET AF VINTEREN, MEN MAN FÅR ALLEREDE NU ET FINT INDTRYK AF DE USÆDVANLIGE PROPORTIONER. **HERUNDER:** MURVÆRKET ER UDFØRT MED PETERSEN Tegl EGERNSUND MURSTEN D32 OG D34 I VARME GUL/GRÅ OG RØD/BRUNE FARVETONER. MATERIALERNE ER HÅRDT TRÆ, GLAS, KOBBER, MURVÆRK OG GLASERET KERAMIK FRA KINA. ALT ER DETAILLERET OG MODELLERET AF BJØRN NØRGAARD. ARKITEKTUREN ARBEJDER IKKE MINDST MED PAUSEN – DE ENORME ÅBNINGER, BUE OG IMPONERENDE DIMENSIONER AF INTET SOM RIGDOMMENS BAGTÆPPE. FOTOS: TOM JERSØ

Smugkig til paradis

*Forvent det uventede:
DesignGroup Architects i København dyrker arkitektur med et twist.
Hvad nu hvis...?*

Arkitektur bør engagere sin omverden. Det synspunkt kan samle bred konsensus. DesignGroup Architects, en tegnestue på 20 midt i Københavns city, skruer en tand op for forventningerne. Arkitektur må gerne indeholde overraskelsen, glædens under: Sådan kan det også gøres!

- Arkitektur med et twist, ja, men samtidig arkitektur, der er praktisk i sin tilgang til løsninger og med den ultimative respekt for den aftalte projektkonomi, understreger arkitekterne bag tegnestuen fra 1994, Christian Giese, Morten Ulf Jørgensen og Lars Hermansen. Med en kraftopvisning af arkitektur med nerve har trio'en netop modtaget bifaldet fra Teglhols Have, 142 ejerboliger i en 7-etagers u-plan med et fyrværkeri af en materialekomposition: Lyst, sprødt murværk af Petersen Tegl Egersund D71, vinduespartier indfattet i kontrastrigt indbejdset mørkt træ, og dertil

private altaner, med lukket brøstning, poetisk forarbejdet med en opdateret fortolkning af art deco. Teglhols Have er et af de glædelige eksempler på, at danske arkitekter stadig mestrer den intime skala og det menneskelige nærvær. Man kan aflæse påvirkningen fra Baumann, Fisker og Jacobsen, men nu fremdateret med den aktuelle generations muskler og hjerte. Den nemme løsning havde været endnu et hus af glas, stål og beton, transparent til det usynlige. Den valgte man ikke.

Det er i disse øjeblikke, mennesket sætter sit aftryk, og arkitekten endosserer sin check. Boliger i stænger og stabler kan de fleste producere. Men den humanistiske varme, den overraskende vinkel, vitaminerne fra glædens yver til hverdagens ødsle dressing, den kan man kun hente hos de få, der har øje herfor.

For eksempel DesignGroup Architects.

Opgavens skala er underordnet. Kærligheden til stoffet driver værket: Et loftspanel i gips, arbejdsplads design for banker, masterplan for udviklingen af 120.000 m² i Københavns sydhavn. På en tidsakse over 12 år med afsæt i en designopgave for danske BG Bank har DesignGroup Architects bestået svendepøver på stribe. En milepæl blev passeret i 1996 med den gennemgribende opdatering og facaderenovering af kontorhuset Center Syd, en cyklop af et kontorhus i eternitbeklædte betonelementer.

DesignGroup Architects: - Alle sagde, huset var grimt. Mange ville have det fjernet. Vi mente noget andet. Husets 78.000 m² var tidssvarende og fornuftigt plandisponeret. Vores plan pakkede facaderne ind i glas efter en økonomisk sund metode, der fx anvendte de eksisterende ophæng til facadebeklædningen. Vi skiftede den bare til silkebetrykt glas og ændrede

tungt, tilbageskuende og massivt til let, transparent og fremadrettet, forklarer arkitekterne. Senere blev det samme koncept anvendt i renoveringen af domicilet for Falck-Group4 i København. Igen var afsættet, at mest muligt af det eksisterende hus skulle bevares og genanvendes, men i en oversat, tilpasset tolkning til tidens sprog.

Nære og nemme

En nærmere analyse viser, at værktøjerne er fortrolighed, tillid og intimitet:

- Vi sidder meget gerne med ved bordet, når ideerne fødes. Udviklingsfasen er ofte den vigtigste. Det er i den tætte dialog med bygherre og brugere, de frugtbare resultater skabes, forklarer Christian Giese, der også glæder sig over årelange samarbejdsrelationer til både bygherrer og entreprenørkoncerner.

Denne side

TOP / TO ØVERSTE: TEGLHOLMS HAVE, KØBENHAVN, 2006. 142 EJERBOLIGER I SYV ETAGER FOR MT HØJGAARD A/S. MURVÆRKET ER UDFØRT MED PETERSEN Tegl D71. PROJEKTET ER PROJEKTERET TIL ET UDVIKLINGSOMRÅDE I DEN SYDLIGE DEL AF KØBENHAVNS HAVN, HVOR DESIGNGROUP ARCHITECTS FORTSAT ER AKTIVE I EN INDBUDT KONKURRENCE OM EN LOKALPLAN FOR 120.000 M² MED BOLIGER, BUTIKKER, CAFÉER OG INSTITUTIONER. FOTO PETER JØRGENSEN. **TOP / TV:** FALKONER PLADS, KØBENHAVN. 110 UNGDOMSBOLIGER, 7 EJERBOLIGER SAMT 6 PREMIERE BIOGRAFER FOR NORDISK FILM MED NCC PROPERTY DEVELOPMENT SOM BYGGERE. MURVÆRK AF PETERSEN Tegl D71 MED HÅRD TRÆS VINDUESPARTIER OG TAG AF ZINK. PLANPERIODEN VAR 2005-2006, OG OPFØRELSEN ER I GANG. **YDERST TV:** CENTER SYD, HVIDOVRE VED KØBENHAVN, 1996. CENTRET ER BELIGGENDE PÅ AVEØRE HOLME, ET ERHVERVSOMRÅDE I HVIDOVRE KOMMUNE. DESIGNGROUP ARCHITECTS UDFØRTE FACADERENOVERING OG SKILTEKONCEPT SAMT RENOVERING AF 3000 ARBEJDSPLADSER.

MODSATTE SIDE

TOP: P-HUS TEGLHOLMEN, KØBENHAVN FOR MT HØJGAARD OG INVESTOREN ZETA INVEST, 2006. ARKITEKTONISK AFSTEMNING EFTER EKSISTERENDE MURET FACADE MED BEVARINGSVÆRDI MED MODERNE P-HUS AF BÆRENDE STÅL OG BETON, KLÆDT I PERFORERED STÅLPLADER, DER BÅDE FILTRERER LYSET OG DANNER LÆ. **TH / 1:** 50 EJERBOLIGER, TO BIOGRAFER, P-KÆLDER OG INTEGRERING AF TANKANLÆG I HØRSHOLM FOR KRISTENSEN EJENDOMME. 8000 M² UNDER PLANLÆGNING. BYGGERIET PÅREGNES FÆRDIGT I 2008. FACADERNE ER PUDSET MURVÆRK MED VINDUESPARTIER AF HÅRD TRÆ OG TAG AF ZINK. PLANPERIODE: 2006-2007 BYGGEPERIODE: 2007-2008. MATERIALER: PUDSET MUR MED TAG AF ZINK. HÅRD TRÆS VINDUESPARTIER. ET LYST BYGGERI, DER STRAMMER GADERUMMET OP OG MARKERER INDGANGEN TIL BYENS BUTIKSCENTER. **TH / 2:** RENOVERING OG MODERNISERING AF TEATRET MUNGO PARK I ALLERØD, NORDVEST FOR KØBENHAVN, 1999-2002. MUNGO PARK PROJEKTET ER ETY EKSEMPEL PÅ EN ORIGINAL OG ANDERLEDES TOLKNING, HVOR NYE OG ÆLDRE STILARTER MØDES. **TH / 3:** DESIGNGROUP PARTNERNE: FRA VENSTRE LARS HERMANSEN, CHRISTIAN GIESE OG MORTEN ULF JØRGENSEN. FOTO: TOM JERSØ

- Vi skal blive ved med at være nemme at tale med og åbne for nye ideer, lover Giese, sikkert med et sideblik på internationale tegnestuer med rygvind og chefernes dermed proportionale distance til dagligdagens mange udfordringer. Men livet er andet end store tanker.

Og dog er det ellers netop i formatet, DesignGroup Architects i disse år vokser. Et medlemskab af det internationale netværk European Architects' Alliance, EEA, har ført til en intensiveret ideudveksling over grænserne, bl.a. materialiseret i planerne for Multiarenaen i Tåstrup. I samarbejde med den britiske tegnestue GMW Architects etableredes London-Copenhagen Leisure.

- Og selv om Multiarenaen stadig er i sin forberedelse – ingen ved med sikkerhed, om den realiseres – så gav det projekt tegnestuen masser af erfaringer og

indsigt i internationalt samarbejde, vurderer Lars Hermansen. DesignGroup Architects er i et stejlt stigende take-off på vej gennem en periode, der åbner dørene for stadigt større projekter.

Innovative

Aktuelt arbejdes der på Frederiksberg med ungdomsboliger, p-kælder og biografcenter under opførelse. En tilsvarende opgave for Hørsholm kommune med boliger, biograf og servicetank er netop projekteret færdig, og i eftersommeren 2006 afleverede DesignGroup Architects i indbudt konkurrence sit bud på masterplanen for udviklingen af et område i Københavns sydhavn, endnu en stjernemarkering på karrierens vej.

- Vi mener, vores plan indeholder tanker og elementer, der er anderledes og i en skala, som alle kan

forholde sig til, annoncerer Morten Ulf Jørgensen, der også kan nikke ja til, at nytænkning og "at vende tingene på hovedet" hører til i tegnestuens dna.

- Vi vil bare ikke kaldes nørdede eller skæve i den forstand, at vi er excentriske. Vi forsøger at se udfordringen i et nyt lys fra et andet sted. Det betyder, at vi flytter os, at vi er fleksible – men altid i en praktisk anvendelig kontekst, understreger Jørgensen.

DesignGroup Architects største fortjeneste er måske, at de med deres formsprog og tolkning ikke alene udfordrer sig selv, men også alle os andre. Netop det sker også i tegnestuens navnetræk. Det kan kræve modet at forlade tryghedens terræn for at finde svar på et udfordrende spørgsmål: - Hvad nu hvis...? Men tør man, løftes ofte en flig af vanetænkningens tunge tæppe. Og vi får et smugkig til paradiset.

BJØRN NØRGAARDS SKULPTUR VED BRANDTS KLÆDEFABRIK. FOTO: EVAN FREDERIKSEN.

Danmark i tegl

Direktøren for Ny Carlsbergfondet, Hans Edvard Nørregård-Nielsen har skrevet en prægtig historiebog om dansk tegl: *Magt og dragt*. Det danske kulturlandskab er præget af bygninger, hvori tegl- og mursten indgår. Fra Valdemarenes tidligste huse af mursten guider forfatteren os vidt omkring i landet til Rundetårn, Børsen, Christiansborg og Sønderborg Slot. Vandringen kommer til et stop med det 20. århundredes tekniske teglhuse, men man fornemmer, at der er masser af stof til bind 2. Hele turen er gennemillustreret af fotografen Janne Klerk. Bogværket blev præsenteret med udstillingen *Dansk Tegl*, der netop nu vises på kulturcentret Brandts Klædefabrik i Odense. Bogen er blevet til i et samarbejde med Petersen Tegl Egersund. I udstillingsperioden frem til efter nytår demonstrerer kunstneren Bjørn Nørgaard endvidere, at murværk besidder en fremragende plasticitet. Det sker med en muret skulptur på Brandts Torv ved kulturcentrets hovedindgang. Nørgaards arbejde er bl.a. udført med Petersen Tegl D32 og specialproducerede formsten.

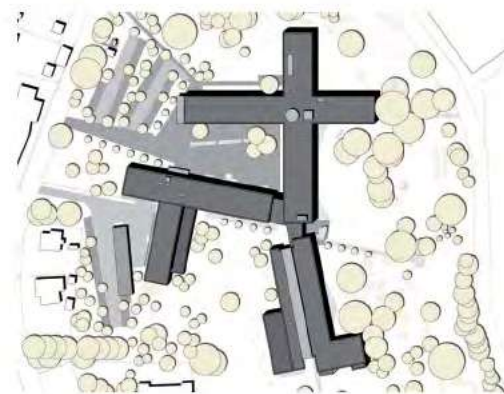

BOGEN MAGT OG DRAGT ER PÅ 384 FULDT ILLUSTREREDE SIDER. HERUNDER: FORFATTEREN TIL MAGT OG DRAGT, NY CARLSBERG FONDETS DIREKTØR, HANS EDVARD NØRREGAARD-NIELSEN.

Historien om de raske

I et nyt sanatorium for Mühlenberg Klinikken i Bad Malente nedbrydes grænserne mellem ude og inde i et helhedssyn på liv og sundhed

Mørtelklar!

- Når man vælger Petersen Tegl, så er de bestilte sten færdigt blandet og klar til opmuring, taget direkte fra den palle, der ankommer til byggepladsen, pointerer Christian A. Petersen: Det er ikke murerens opgave at blande sten, og på en sund arbejdsplads i 2006 kan man ikke sende murerne af sted som bydreng for at blande fra flere pakker på et stillads i femte sals højde. Det er forkert og mangler på respekt for fagfolks arbejde!

Kulbrændte mursten udviser en fabelagtig variation i overfladens farvespil og struktur på alle fire sider. Det ensartede uensartede resultat i murværket spiller netop en hovedrolle, når man vælger kulbrænding til kvalitets mursten.

Men det betyder også, at blandingen af stenene er en afgørende forudsætning for et vellykket resultat.

Foto: Søren Petersen.

- **Sortering og blanding på byggeplads er unødvendig.**
- **Hver palle er opmurensklar i den rigtige ensartede uensartede kvalitet.**

Den medicinske sociolog Aaron Antonovsky er rollemodellen for behandlingsmetoderne på Klinik Mühlenberg i Bad Malente: At udgangspunktet for behandlingen skal tages i det hele menneskes sundhed, ikke i dets sygdom.

Som en løsning til en ny 30.000 m² klinikbygning med 315 sengestuer, behandlingsafsnit, fællesafsnit og administration valgte arkitekterne Petersen Pörksen Partner derfor at dyrke symbiosen mellem bygning og natur, at skabe en helhed af værdier ude og inde.

Mühlenberg i Bad Malente befinder sig midt i naturens rigdom i "Holstens Schweiz" med et blødt, bakket landskab ud mod Østersøen. At bygge den ubrydelige og inderlige forbindelse mellem inde- og uderum var en lykkelig beslutning. Den var afgørende for valg af skala, bygningernes placering omkring gård- og haverum, og for tematisering omkring sanserne, at se, høre, føle og lugte.

Petersen Pörksen Partner med arkitekt BDA Markus Kaupert som sagsarkitekt arbejder med stærke materialekontraster og med en betydelig accentuering af funktionsafsnit og af bygningernes sektionering i etager. Der anvendes en hvid beton i dialog med mørk skifer og med den blådæmpede klinke Petersen Tegl D58 på parterrets jordnære og vægtige basis: Her udspringer salutogenesen, historien om det raske menneske.

TOP: PLANDISPOSITIONEN AF MÜHLENBERG KLINIK I BAD MALENTE GIVER RIG MULIGHED FOR OPHOLD I INTIME GÅRD- OG HAVERUM. **TV:** MÜHLENBERG KLINIK ER DISPONERET I SEKS ETAGER, INKLUSIVE EN UNDERETAGE. BASIS UNDERSTREGES MED ET MURVÆRK AF PETERSEN TEGL D58. FACADEN ER KRAFTIGT STRUKTURERET MED ET RIGT TILBEHØR AF LYS BETON, BEJDET LÆRKETRÆ OG KOMPONENTER I LETMETAL. **HERUNDER:** FACADEMURENS EKSOTISKE PETERSEN TEGL D58 TRÆKKES MED IND I BYGNINGEN SAMMEN MED NATURENS BIDRAG. FOTOS: STEPHAN BAUMANN

En juvel i Lübeck

Man kan gå på den og den bringer os sikkert frem mellem to etager. Men den er meget mere end funktion, denne trappe i Lübeck, tegnet af arkitekt Thomas Schröder-Berkenthien.

Med ombygningen af et kombineret bolig- og erhvervs- hus har tegnestuen skabt et sitrende levende miljø af grovpuds med kalk og cement, skifer og den grafisk artikulerede grå-sort Petersen Tegl D51. Resultatet er en stofflig og farvemæssig harmoni med klang af det lokkende ny og anderledes.

Projektet omfattede en betydelig sanering af ældre bygværker i Lübeck i 2005 med en nedrivningsprocent på omkring 30. Tilbage lå Schröder-Berkenthien projekt som en lille juvel.

Det gør den stadig.

Stokkens farvel

*Soldater har altid taget luren i stabler og stokke.
Men velfærden er nået frem til kasernen, og nu er søvnen i Trøjen rund*

I en blindtest kunne man godt snyde denne redaktion. Vågnede man uvidende op i disse omgivelser, ville gættet nærmere lyde på Sheraton end Hærens Kampskole i Oksbøl.

Ikke desto mindre er det der, vi er. I løbet af efteråret tilbydes kursisterne på kampskolen – og skolens faste stampersonnel – et værelse med eget bad i nyopførte gæsteværelser, 90 i alt, placeret i fem separate bygninger. Tegnestuen Arkitema har slået stregerne i oprør mod, at militære mandskabsbarakker til alle tider har været udlagt i stænger og køjer i stabler.

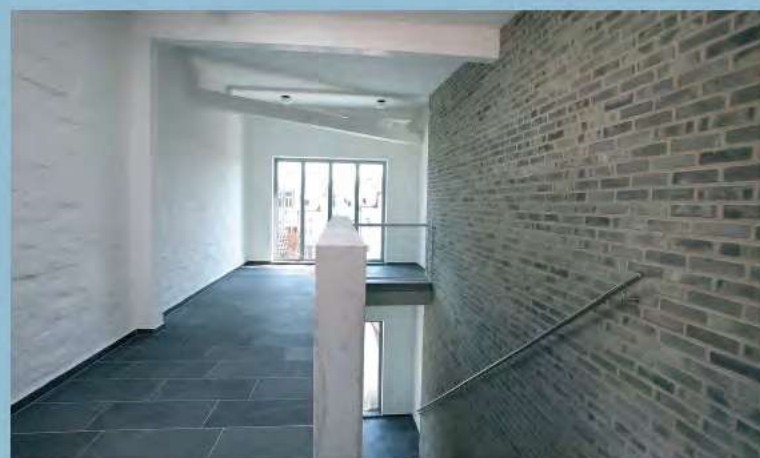
Så nu er en barak ikke længere af træ, men af solidt murværk. Værelserne kan maksimalt indeholde to senge, ikke køjer. Og de ligger ikke i en stok, men i en cirkel. Også praktisk har cirkelslaget omkring en indre gårdshave en overbevisende funktion: I stedet for stokkens mørke, centrale korridor placeres korridorforbindelsen som det inderste af cirklen med glaspartier mod gårdhaven. Korridormiljøet bliver lyst og venligt, og grænsen mellem ude og inde udviskes. Arkitema har projekteret murværk med Petersen Tegl D51, en blådæmpet klinke, hvis grå og sorte nuancer er i fin unison med det vestjyske sand og naturens nåletræer i efterårets stive vestkuling.

Konstruktivt er cirkelformen løst med teglelementer fra SHT A/S i Herning. Hvert element er krumt på murværkssiden, mens væggen mod beboelsen er lige. I ærlighedens tjeneste er teglelementerne udført med skærende forbandt, så ingen er i tvivl: Dette murværk er en skal.

EN BEPLANTNING AF FYRRETRÆER OG PINJER ER BEVARET SOM ET ORNAMENT I LANDSKABET I DIALOG MED DE MUREDE CIRKLER AF PETERSEN TEGL D51. SKÆRENDE FORBANDT MED PETERSEN TEGL D51 SIGNALERER ÆRLIGT, AT DETTE ER EN SKALMUR, UDFØRT MED ELEMENTER. FORBINDELSSENGANGEN FORLØBER I EN MINDRE CIRKEL MED GLASFACADER MOD GÅRDRUMMET. HER OPSTILLES OGSÅ VÆRKER AF KUNSTNEREN RUTH CAMPAU. FOTOS: NICHOLAS ALBERTUS

TRAPPERUMMET STÅR KARAKTERFULDT MED ET FREMRAGENDE MURVÆRK, DER I DIALOGEN HAR VIRKNING SOM EN SKULPTUR. PETERSEN TEGL D51. DET KOMBINEREDE BOLIG- OG ERHVERVSHUS I LÜBECK BLEV TILBAGE EFTER EN OMFATTENDE GÅRDSANERING I DEN GAMLE HANSESTAD. FOTOS: CHRISTIANE SCHRÖDER

Prisonville

På en mark udenfor Horsens er der skudt en ny by op af jorden. Mange vil helst undgå at besøge den. Arkitekturen er af Friis & Moltke

Kriminalforsorgen indviede i efteråret et nyt statsfængsel på Enner Mark, nordvest for Horsens. Med sine 28.500 m² blev det til en af de største projekteringsopgaver nogen sinde for tegnestuen Friis & Moltke i Århus. Hovedarkitekten Niels Rønde, MAA, åbnede sagen for første gang i 2001. Siden har Rønde levet som den rastløse pendler, skiftevis på tegnestuen i Brabrand og på byggepladsen, en distance på 50 km.

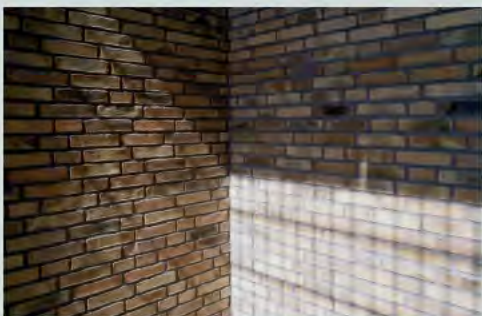
Friis og Moltke vandt sagen i indbudt konkurrence med en dommerudtalelse, der kaldte fængselsprojektet overbevisende, sympatisk, særpræget og afbalanceret. Dommerkomiteen var især begejstret for Friis & Moltkes opdeling af det store bygningskompleks i mindre enheder, så Statsfængslet på Enner Mark har fået karakter af en ny selvstændig by. I alt er der otte afsnit, inklusive et til medarbejdere og et afsnit med fællesfaciliteter som kulturhus, idrætshal, bibliotek og butik. Fængselsstrukturen afspejler, at institutionen på den ene side skal beskytte sam-

fundet mod de dømte, på den anden skal forberede de indsatte på en resocialisering og i den rolle være et spejl af samfundet udenfor murene.

- Karakteren af by har også betinget valget af murværk til skarpe, entydige og kendte facader, forklarer Niels Rønde om anvendelsen af murstenen D32 fra Petersen Tegl Egernsund.

- Netop den mursten har gult, grønt og gråt i sit farvespil, men mindre rødt som vi ønskede at fravælge i netop landskabet på Enner Mark. Samtidig er der meget store flader af murværk, som netop kan styrke stenens farvespil, og som stenen kan være med til at gøre kønnerne sammen med nedtonede trykfuger i et neutralt vildtforbandt, tilføjer Rønde. Kombinationen skaber sammenhæng i murværkets flader og styrker stenens karakter.

Statsfængslet på Enner Mark blev indviet i oktober, og Niels Rønde kunne pakke tasken ud for sidste gang.

PERIMETER MURENS BEVÆGEDE FORLØB GIVER DET SAMLEDE ANLÆG LANDSKABELIG LETHED OG NEDTONER DET MONUMENTALE PRÆG. TV: MURVÆRKET OPTRÆDER I SAGENS NATUR I UDSTRAKTE, LUKKEDE AFSNIT. FRIIS & MOLTKE ØNSKED FLADER MED FARVESPILE MED ET NEDTONET FUGEMØNSTER. **HERUNDER:** FRIIS & MOLTKE ØNSKED ET MURVÆRK, DER HARMONEREDE MED LANDSKABETS GYLDE OG BRUNE FARVER PÅ ENNER MARK OG VALGTE PETERSEN TEGL D32. FOTO: SØREN NIELSEN.

Denne vej til spillerummet

Tony Fretton: - Den fremmede arkitekts friske øjne skaber øget loftshøjde og genopliver smagen for nye ideer. Han er fri af hjemstavns hensyn

Tony Fretton, London-arkitekt aktuelt på arbejde i Danmark og Holland, bliver næppe ked af det, hvis vi kalder ham arkitektens svar på Miles Davis: Frettons cool, bebop og electric jazz er hans innovative og personligt forankrede udgave af arkitektur. Samtidig insisterer han på arkitektens sociale engagement, på forståeligheden, på evnen til at inspirere sin omverden. Som Miles gjorde det, formidleren.

- Arkitekturen må være folkelig, den kan ikke – må ikke – blive til avantgarde. Den skal tværtom være ’devantgarde’, siger Fretton og løfter en finger: - Arkitekturen skal overlade kunstens ekstremer til kunstnerne, mens den i ismernes slipstrøm selv kan høste frugterne i en modificeret udgave. Se på Leroy Hermes og det bedste fra Peter Zumthor: Begge fornyere, der assimilerer konstruktivismen og surrealismen, filtrerer dem og leverer deres personlige versioner. Ikke alle kan lide det, jeg siger, erkender Fretton, men det er nu engang arkitektens mission: Han skal gøre sig forståelig, han skal kommunikere sit budskab. Ellers bliver arkitekturen til ren form uden indhold eller værre endnu: Til et ukontrollabelt eksperiment, der uforvarende er sluppet ud af laboratoriet.

Hans tanker formidles fra gæsteprofessoraterne i Lausanne og Delft, men fuldt så meget hjemme på tegnestuen i Clifton Street, London EC2. Her samler han gode folk omkring sig: - De bedste, de er hårdt arbejdende, de er engagerede, imponerende engagerede, siger mesteren selv om de nærmeste medarbejdere som David Owen, Sandy Rendel, Matt Barton, Simon Jones, Michael Lee og Don Matheson, foruden – selvfølgelig – ved partneren og manden med forstand på økonomi og finans, Jim McKinney.

- Men ledelsen påtager jeg mig, den er mit ansvar, påpeger Tony Fretton. Miles havde jo også Coltrane, Chick Corea og Herbie Hancock. Men selv gik han forrest.

Som Fretton på tegnestuen i Londons Clifton Street, EC2, der lige nu summer af en dansk geografi: Fugls-

ang, siger de med det britiske bagtunge ’I’ og endnu sjovere lyder Lolland, hvor det historiske gods er beliggende, tæt på Nysted. Nu får den adresse ny kulturhistorisk tyngde med Tony Frettons juryroste kunstbygning til de fremragende, men pladsklemte samlinger fra Storstrøms Kunstmuseum: - Tony Fretton integrerer i en overbevisende artistisk tolkning konkurrencens forskellige problemstillinger, mente juryen. Projektet respekterer og styrker det gamle herregårdsanlæg, og det bringer Fuglsang Gods ind i en ny epoke baseret på treenigheden mellem kunst, kultur og natur. Det tilvejebringer endvidere nogle helt eminente udstillingsforhold for kunsten på Storstrøms Kunstmuseum.

Selvansagelse

- Dejlige ord fra en eminent og meget kvalificeret jury med gode indspark, som har været til stor glæde og gavn, siger Fretton, der var i konkurrence med bl.a. tre førende danske tegnestuer, Lundgaard & Tranberg, Exners Tegnestue og Vilh. Lauritzen Arkitekter. Frettons arkitekt team står lige nu også bag et aktuelt boligprojekt til tomtene ved Frederikskirken, ’Tietgens ærgrelse’. I et århundrede har danske arkitekter kæmpet med adressen, fordi grunden i realiteten er underdimensioneret til et nyt, selvstændigt projekt. Men i samarbejde med bl.a. Fonden Realdania har Tony Fretton arkitekterne etableret en løsning på et ’kompliceret spørgsmål med mange hensyn, arkitektoniske, byplanmæssige, historiske, økonomiske og juridiske’ (citater: Flemming Borreskov, adm. dir. Realdania).

Hvorfor skal vi nu hente ny arkitektur i udlandet. Kan vi virkelig ikke selv?

- Jeg er fuldstændig klar over, at der kan være kolleger i Danmark, der synes, de skulle have de opgaver. Her i London havde vi også øjeblikke af selvansagelse, da Jacques og Pierre kom til byen og Herzog & de Meuron fik Tate Modern, husker Tony Fretton. Men den udefra kommende arkitekts bidrag til udviklingen

TOP / TV + TH: FUGLSANG GODS, NYSTED, DANMARK. FRETTONS PROJEKT TIL ET NYT STORSTRØMS KUNSTMUSEUM PÅ FUGLSANG GODS ER BASERET PÅ DET ENESTÅENDE LANDSKAB MED HAV, DAGSLYS OG HIMMEL, DER VIL VÆRE DEN FØRSTE HILSEN TIL DET NYE MUSEUMS GÆST. ARKITEKTUREN – NY SOM EKSISTERENDE – SKAL SES SOM VARTÆGN I DET BLØDE, FLADE LAND. DEN NYE UDSILLINGSBYGNING PÅ 2500 M² ER TILPASSET GODSET I FARVE, STRUKTUR OG FYSIOGNOMI. FACADERNE UDFØRES SOM SKALMUR PÅ PRÆFABRIKEREDE BETONELEMENTER MED PETERSEN TEGL D51, SUPPLERET AF PETERSEN TEGL SPECIALSTEN MED GLASERING PÅ ANKOMSTENS VEST- OG SYDVENDTE FACADER. PROJEKTET UDARBEJDES I SAMARBEJDE MED BBP ARKITEKTER, KØBENHAVN, MED ARKITEKT MAA EBBE WÆHRENS SOM SAGSARKITEKT. BYGHERREN ER STORSTRØMS AMT OG REALDANIA FONDEN.

STORT FOTO: FRA TEGNESTUEN TONY FRETTON ARCHITECTS: - MEDARBEJDERNE ER ENESTÅENDE ENGAGEREDE I DERES ARBEJDE. FOTO: HELENE BINET. **HERUNDER:** TIETGENS GRUND BOLIGPROJEKT, KØBENHAVN. DEN TOMME GRUND VED FREDERIKSKIRKEN I KØBENHAVN ER ET UFÆRDIGT KAPITEL I HOVEDSTADENS HISTORIE. FRETTON ARCHITECTS DESIGN ER AFSTEMT EFTER OMRÅDETS BEAUX ART BOLIGENSEMBLER, DER OMKRANSER KIRKEN. ARKITEKTURENS MÅLSÆTNING ER AT FORENE DE VARIERENDE ELEMEN-

er af stor vigtighed. Der er ingen magi her – det er nærmest en selvfølge, at den, der kommer som en fremmed, ikke har det kikkertsyn, som en kulturel forankring i lokalsamfundet ofte fremkalder, når arkitekter, projektudviklere og byplanlæggere med samme afsæt stræber efter konsensus. Sådan må det nødvendigvis være, men de rammer – om end nok så trygge – kan også være dræbende.

Spillerum

Den fremmede arkitekt kan med friske øjne ofte finde det spillerum og den variant, der fører til en løsning, forklarer Tony Fretton. Til historien føjer han, at den udefra kommende arkitekt samtidig skal have indsigt i de lokale materialer og metoder og undlade at bringe egne med sig, hvis de er inkompatible. Eksempelvis er det danske præfabrikerede betonbyggeri mere ubekendt i Storbritannien: - Her skal vi lære af dem, vi gæster!

Det er fjært fra kulturimperialisme, når tegnestuer søger ud over grænserne: - I en samlet bedømmelse er de i stand til at revitalisere bygherrens smag for nye ideer og på den måde simpelthen skabe et bedre resultat for alle, mener Tony Fretton.

Erfaringerne går tilbage til 1992 og det projekt, der lagde fundamentet til Frettons internationale karriere, The Lisson Gallery:

- Her begyndte jeg at få en ny rolle for arkitektur ind under huden: At arkitektur skal udfordre og opfordre os til at se arkitekturens virkemidler i en ny sammenhæng. Som yngre arbejdede jeg i en periode sammen med konceptkunstnere, der blandede kunstarter, bygninger og indhold i deres konceptkunst. Den form åbner beskuerens øjne for nye muligheder i rum og objekter. Stonehenge kender mange, men ingen kender den sande historie bag værket. Netop den gådefuldhed gør dem dragende og udfordrende: Hver har vi vores fortolkning, hver føler vi os talt til på vores egen. Sådan forstår jeg også arkitektur. Når arkitekter udfordrer brugerne, er det til berigelse og inspiration.

Orkestret

I den optik bringer arkitekturen mange forskellige objekter ind i et fælles orkester: Dimensioner, rum, overflader og strukturer i en fascinerende mosaik. Netop sådan er The Lisson Gallery, forklarer Fretton. Og tegnestuen forstod, at det arkitektursyn havde et grænseoverskridende potentiale. Den først opgave kom i Groningen, Holland, 2001, et lille boligprojekt, men med karakter af et internationalt gennembrud for tegnestuen, så Fretton Architects aktuelt også har to større projekter i Holland: Boliger for Het Oosten og boligprojektet Amsterdam Ensemble for Proper Stok. Og det hjælper da, at Tony Fretton nu også er professor ved det tekniske universitet i Delft: - At lære af hollænderne nu er lige så vigtigt, som det var at følge Tyskland i årene efter 2. verdenskrig. Bygningsarkitektur, landskab, 500 års erfaring med byplanlægning – på hele skalaen er hollandsk arkitektur ekstremt humanistisk, men stadig frugtbart eksperimenterende og dermed i rivende udvikling, vurderer Fretton. Samtidig glæder han sig over, at de hollandske arkitekter forbliver åbne overfor dialogen med kolleger udefra – som eksempelvis Tony Fretton Architects.

Netop som målet er.

Tony Fretton: - Hvis Holland må være sindbilledet på arkitekturens virke her på jorden, så glæder jeg mig til fremtiden. Og han lægger sin trompet.

TER, SÅLEDES AT KIRKENS HISTORICISME OG BOLIGENSEMBLERNES FORMELLE ARKITEKTUR KOMMER TIL AT HÆNGE SAMMEN MED DE MODERNE OG FLEKSIBLE SOCIALE MØNSTRE, DER NU ER ETABLERET I BYGNINGERNE RUNDT OM PLADSEN. FACADERNE UDFØRES SOM MURVÆRK MED PETERSEN Tegl D71. BYGGEFASEN ER FORESTÅENDE, OG DER PÅREGNES FÆRDIGGØRELSE I 2007. **HERUNDER:** ANDREAS ENSEMBLE, AMSTERDAM. 25.000 M² BOLIGER I TO ETAPER, DER OPFØRES FREM TIL 2010. BOLIGERNE PLACERES I DET VESTLIGE AMSTERDAM MELLEM TO KANALER EFTER EN MASTERPLAN AF HAGUE-TEGNESTUEN GEURST & SCHULZE. FRETTON ARCHITECTS DESIGN ANGÅR FIRE SOLITAIRE BLOKKE PÅ EN CENTRAL PLADS OG ET AFGRÆSENDE LÆNGEHUS MOD KANALEN, ALLE MED BOLIGER I GENERØSE STØRRELSER OMKRING 115 M². FACADERNE UDFØRES MED MURVÆRK AF PETERSEN Tegl D51, DER PUNKTERES AF REGULÆRE, STORE ÅBNINGER MED ENTEN SKYDEDØRSPARTIER TIL ALTANER ELLER VINDUER. ALLE MATERIALER ER VALGT FOR DERES

ROBUSTE EVNE TIL AT PATINERE OG FOR DERES BESTANDIGHED I STRUKTUR OG FARVE. TIL DEN CENTRALE GÅRD MELLEM DE FIRE BLOKKE HAR FRETTON ARCHITECTS TEGNET EN FIN BELÆGNING MED SYMBOLER, DER HVER FOR SIG KARAKTERISERER DET INDIVIDUELLE HUS. BYGHERREN ER EJENDOMSSKABET PROPER STOK. **HERUNDER:** CONSTANTIJN HUYGENSSTRAAT, AMSTERDAM. EN 8000 M² STOR BYGNING KOMMER TIL AT INDEHOLDE BOLIGER OG LIBERALE ERHVERV. FACADERNE OPSTÅR EFTER EN INNOVATIV RENFÆRDIG, MEN RIG URBAN ARKITEKTUR MED MATERIALER SOM D48 MURSTEN FRA PETERSEN Tegl EGERNSUND, NATURSTEN, VINDUESRAMMER I BRONCE OG SYNLIGE PRÆFABRIKEREDE, HØJKVALITETS BETONELEMENTER I INTERIØRET. BYGHERREN ER DET INNOVATIVE EJENDOMSSKAB PROPER STOK. **HERUNDER / TH:** TO BOLIGBLOKKE, GRONINGEN, HOLLAND. FRETTON ARCHITECTS GENNEMBRUD I HOLLAND. TEGNESTUEN FIK OPGA- VEN I FORM AF EN INVITATION TIL AT DELTAGE I 2001 BLUE MOON KULTURPROJEKTET I GRONIN-

GEN UNDER DEN JAPANSKE MESTERARKITEKT TOYO ITOS AUSPICIER. BOLIGERNE ER PLACERET I CENTRALE, URBANE OMGIVELSER OG PROJEKTET ER FORMGIVET DEREFTER I ET LIGEFREMT, ENKELT SPROG, DER B.L.A. TRÆKKER BYGNINGEN LIDT TILBAGE I FACADELINJEN OG GIVER TOPETAGEN TRANSPARENS MED STORSLÅET UDSIGT OVER BYEN. BYGNINGEN SKAL UMÆRKELTIGT FALDE IND I BYENS FYSIOGNOMI VED NETOP AT SPEJLE GADENS TRIVIELLE AKTIVITETER I REFLEKTERENDE GLASFACADER. BYGHERREN ER ZWARTSENBORG BEHEER OG GRONINGEN KOMMUNE.

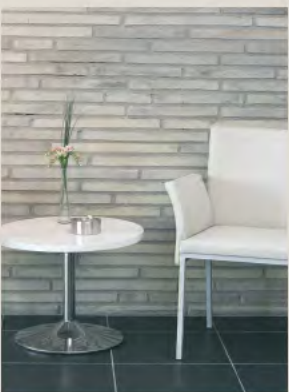

Ædelstenen

Mursten eller keramik?
Kolumba stenen behersker begge rollefag,
viser aktuelle eksempler fra arkitektur og design

TV: BOFORMS SHOWROOM I AALBORG. FOTO: KJELD THOMSEN
TH: FOTO: THOMAS KELLBERG. HERUNDER: I ET FLISE- OG PEJSE-CENTER I VIBORG VISER KIM KRISTENSEN KOLUMBA SOM DEN RUSTIKKE OG AUTENTISKE ISCENESÆTTELSE AF OPHOLDSPLADSER, I ET BADEMILJØ, KOMBINERET MED GLASEREDE FLISER OG SOM INDRAMNING AF EN INDRETNING MED PEJS. FORAN DEN INDMUREDE PEJS ER KOLUMBA OGSÅ ANVENDT PÅ FLADEN SOM GULVBELÆGNING. FOTO: THOMAS KELLBERG

Kolumba murstens stilrene format er oprindeligt tegnet i 2001 af arkitekten Peter Zumthor til projektet Kolumba, den katolske kirkes kunstsamlinger i Köln. Stenens højde er altid 40 mm, men bredden kan bestilles fra 90 til 110 mm, ligesom længden er trinløst individuel.

Aktuelle eksempler viser, at Kolumba stenens rustikke flader, autentiske brænding og fascinerende farvesætning giver den et helt specielt potentiale, også til solopartier i byggeprojekternes interiører. I Frankfurt arbejder tegnestuen Hollin & Radoske med Kolumba i et nyt interiør til haute-couturens Hugo Boss i Milano. En førende dansk producent af arkitekttegnet inventar og designkøkkener, Boform, markerer sit kvalitetsniveau med Kolumba. Den danske arkitekt Per Buchardt valgte Kolumba til sit pejsedesign på Ærø, og i Viborg viser en dansk flise- og pejsevirksomhed, hvordan Kolumba effektivt anvendes til et dragende fortissimo i indretningens partitur: Måske en pejs, eller en bruseniche, en væg ved trappen eller et gæstehjørne. Den rolle har historisk været spillet af natursten som skifer, marmor eller travertin. Nu er en ny ædelsten på banen.

Kim Kristensen, der viser Kolumba i Viborg: - Vi kan konstatere, at vore gæster i forretningen er enstemmigt begejstrede for Kolumba. Den sten samler imponerende opmærksomhed, fordi den har murstens ægthed, men samtidig en virkning som en skulptur. Årsagen er også, at vi alle søger tilbage til fortidens afprøvede værdier, men gerne i nye versioner. Vi kan mærke ny efterspørgsel efter rustikke, rå udtryk – som også var i ønskebrønden for en generation siden – men nu i en moderne slanke version.

Netop det mestrer Kolumba.

TV: I ET KOMBINERET PROJEKT TIL ET KULTUR- OG EVENTHUS OG YOUTH-HOSTEL OM SOMMEREN HAR ARKITEKTEN PER BUCHARDT RENOVERET OG MODERNISERET VANDREHJEMMET I MARSTAL. SAMTIDIG HAR DEN LOKALE KLUB FOR HAVKAJAK SEJLADS FÅET ET SAMLINGSSTED. BUCHARDT HAR GENNEMFØRT PROJEKTET EFTER AUTENTISKE HÅNDVÆRKSPRINCIPPER FRA DE LOKALE BYGGESKIKKE OG TILSVARENDE MATERIALER: VINGETEGL I MØRTEL, MUREDE SÅLBÆNKE, TJÆREDE SOKLER OG ET NATURSTENSGULV MED JURA GRAU MED 60 MIO ÅR GAMLE FOSSILER. I DEN STEMNING HAR BUCHARDT MARKERET GRÆNSEN MELLEM OPHOLDS- OG SPISESEKTION MED PEJS AF KOLUMBA. MED SIN LÆNGDE PÅ 3,20 M ER PEJSENS FORM SAMTIDIG INSPIRERET AF KOLUMBA STENENS DIMENSIONER. DET FRIE SPÆND OVER ILDSTEDET ER UDFØRT MED 20 SPECIALPRODUCEREDE TEGLOVERLIGGERE FRA PETERSEN PM. DER ER MURET MED 16 MM FUGER AF LOKALE HÅNDVÆRKERE: - ALLE ER STOLTE AF RESULTATET, MELDER PER BUCHARDT. FOTO: PER BUCHARDT

Goede ochtend Kolumba

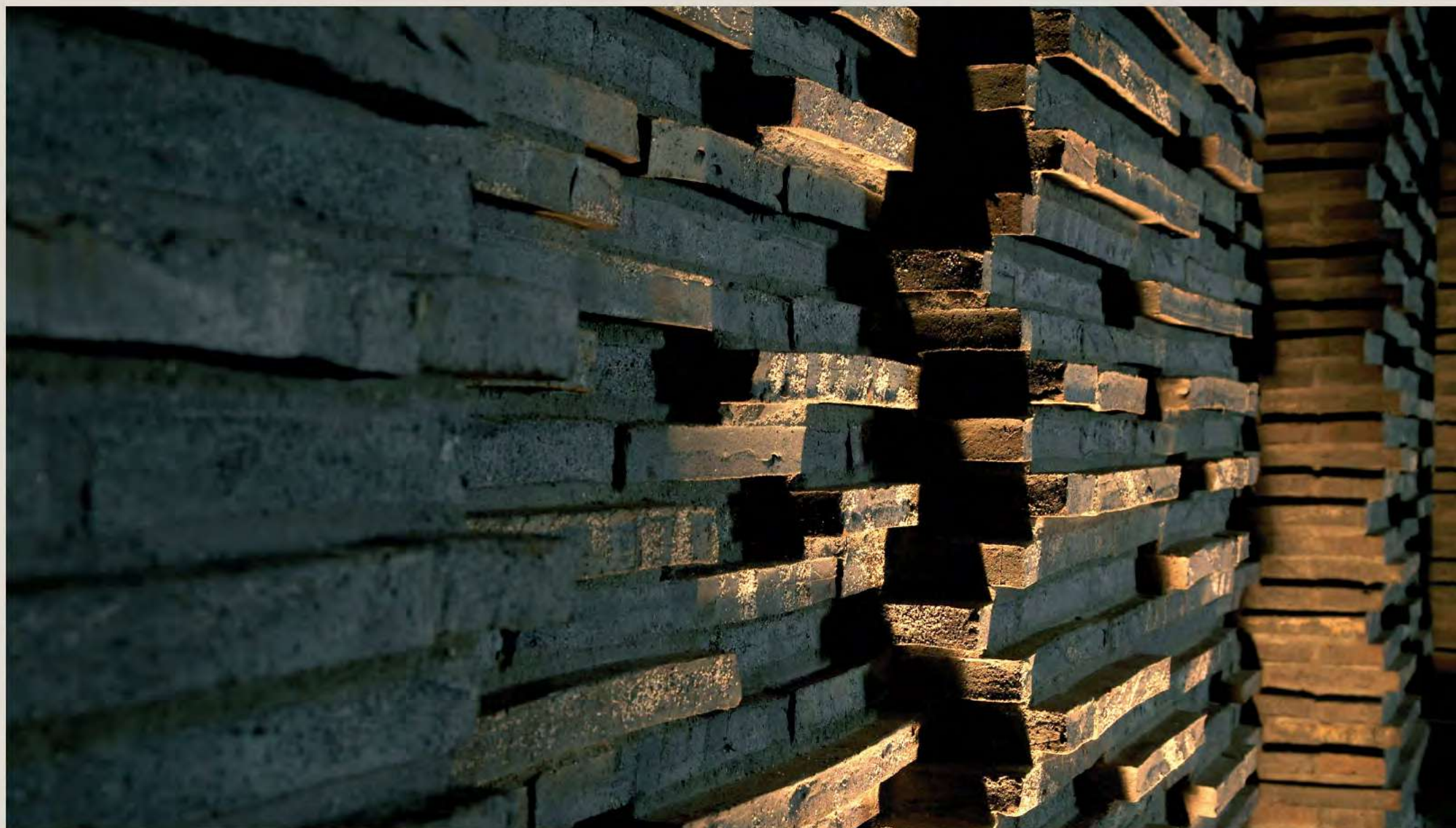
En formiddagstime i slutningen af juli 2006 summede det af nederlandske gloser indenfor stilladserne ved St. Kolumba i Köln. Et hold på 15 arkitekter og designere fra Holland, anført af Lineke og Björn Lucassen fra Steengoed Lucassen i Duiven, var ankommet for at se nærmere på Peter Zumthors eminente museumsbyggeri for den katolske kirke i Köln. Anført af Christian A. Petersen, Petersen Tegl, fik gæsterne en rundvisning på en af Europas for tiden mest omtalte byggepladser og så ikke mindst det murværk, der har givet navn til den aktuelle nyskabelse indenfor mursten fra Petersen Tegl Egemsund, PetersenKolumba. - God morgen, Kolumba!

15 HOLLANDSKE GÆSTER VED KOLUMBA-BYGGERIET I KÖLN, ANFØRT AF LINEKE OG BJÖRN LUCASSEN, STEENGOED LUCASSEN. STÅENDE FRA VENSTRE: BJÖRN LUCASSEN, STEENGOED LUCASSEN, PIETER WEIJNEN, FARO ARCHITECTEN, LADA HRSAK, SEARCH ARCHITECTEN, JURGEN VAN DER PLOEG, FARO ARCHITECTEN, PATRIC BIL, BBHD ARCHITECTEN, ERIC THIJSSSEN, DE CIE ARCHITECTEN, LINEKE LUCASSEN, STEENGOED LUCASSEN, BAS LIESKER, HEREN 5 ARCHITECTEN, JETTY MIN, MIN2 ARCHITECTEN, MARC SLUYTER, BRICK, ALISSA LABEUR, HEREN 5 ARCHITECTEN, SIMON DIJKSTRA, BRICK, HELGA VAN WIJK, ARCHITECTENGROEP, DICK VAN GAMEREN, ARCHITECTENGROEP, CHRIS HAYMAN, DE CIE ARCHITECTEN. FORREST: DENIS DE HAAN, BRICK OG CHRISTIAN PETERSEN, PETERSEN TEGL (TV). FOTO: FLASHFOTO, KÖLN

Rejsen til bjergets bug

Skuespillets nye kulturbygning i København tager form bag et murværk af dragende Petersen Kolumba™

Pausens hus og bjergets bug. Begge allegorier passer på det kommende skuespilhus i København. Den første fortæller om teatrets intime kunstart. Den anden om den arkitektur, der bliver dens ramme.

Skuespilhuset – endnu har det ikke fået sit officielle navn – er tegnet af Lundgaard & Tranberg, der vandt en konkurrence med massiv international bevågenhed i 2004.

Materialernes hovedtemaer spilles af glas, kobber og mursten med de to sidste som den takt-faste reference til Københavns historiske tårnarkitektur. Arkitekturens fortælling er bjergets massiv, skabt af den slanke, lange Kolumba sten med en hilsen til naturstenens smalle, skærende brudflader. Skuespilhusets store sal er placeret i bjergets bug som en grotte, hugget, sprængt og skåret. Den er sønderrevet, vild og magisk, men samtidig smukt formgivet og planlagt, forklarer tegnestuens sagsarkitekt Henrik Schmidt, MAA.

Anvendelsen af Kolumba sten i dybder på helt op til 130 mm har dog også andre årsager: Med den stendimension kan stenene netop bevæges så meget på den horisontale akse, at de akustiske kvaliteter i rummet bliver optimale. Med til at trække i den retning er også anvendelsen af brede fuger: Mere mørtel, mindre sten, mindre flade, reduceret hårdhed.

Den store sal er dimensioneret til 700 pladser på gulv og to gallerier. Skuespilhuset har premiere på sin første forestilling i 2008.

TOP: SKUESPILUSETS YDRE FORM ER OGSÅ PRÆGET AF DET 30 M HØJE SCENETÅRN, HVIS KOBBERBEKLÆDNING HAR REFERENCE TIL KOLUMBA-STENEN. **MIDT:** KOLUMBA MURVÆRK MED STEN, DER TRÆKKES OG SKUBBES PÅ DEN HORIZONTAL AKSE. SALEN ER CIRKULÆR OG HAR EN DIAMETER PÅ KNAK 20 M. **TH:** BJERGMASSIVET ILLUDEDES AF LANGE, SLANKE KOLUMBA STEN, DER I STREJFLYS FÅR ET HELT EVENTYRLIGT LIV. FOTOS: TOM JERSØ.

GEORG FEYERABENDS MATERIALEVALG ER AFSTEMT TIL OPGAVER MED SMUKT PATINERENDE LÆRKE-TRÆ, ZINK OG MURVÆRK AF PETERSEN Tegl D38. OGSÅ HAVEN ABSORBERER REGIONALE INDSLAG MED EN STENMUR, GAMLE SORTER AF FRUGT-TRÆER OG EN BLOMSTERENG. PETERSEN Tegl D38 OG RØDE TAGTEGL I EN INTIM DIALOG. HER LYTTER MAN TIL HINANDEN.

En lade af tegl

Arkitekt Georg Feyerabend, F-Plus Architektur, har begået et familiehus til en landsby adresse i nærheden af Lübeck. Bygherren ønskede en "lade i tegl". Og Georg Feyerabend lod sig inspirere af byggestilen fra de omkringliggende holsteinske bondegårde med deres varierede bygningsdele, lade, stalde, beboelse. Som i en lade i Lauenburg ankommer man i et centerrum med loft til kip, mens værelser og servicenum placeres til sideme.

Murværket er udført med Petersen Tegl D38: - Mange sten var under overvejelse, men bygherren ville ingen andre, da han først havde set Kapellet i Bargtheide af Petersen Pörksen Partner med D38, forklarer Feyerabend, der om den kulbrændte murstens farvespil siger: - Den er fantastisk smuk med vekslende stemning efter dagens lys, næsten som inspireret af Middelhavet.

Flensburg Remix

Mursten i Flensburg format er på en og samme tid historisk autentiske og slankt moderne

Vi lever i relanceringernes tid. Først var der retro. En gentagelse af det, der engang var. Relanceringer er også replay, men i friske, opdaterede versioner. De er ikke mindst aktuelle i modens verden.

Men mursten er ingen undtagelse, mener Petersen Tegl Egemsund, der har noteret sig interessen for slankere formater af mursten til moderne murværk. Men nyt er det ikke. Ludvig Holberg ville nikke genkendende til det, der nu er på vej, for på hans tid var det, at en traditionel mursten sidst var 40 mm i højden.

Hilsen til Kræ Pejsern

Et særpræg langs den jyske vestkyst er de gamle klitgårde. Ved Hvide Sande byggede Kræ Pejsern eksempelvis strandfogedgården Abelines Gård i årene 1854-71. Klitgårdenes murværk med lokalt brændte mursten har leveret tankegodt til kunstneren, professor ved Kunstakademiets Arkitektskole Carsten Juel-Christiansens terrænskulptur af tegl-klinker i klitterne ved Hvide Sande, Vestled.

Vestleds betales af Holmsland kommune og Statens Kunstfond ud fra et ønske om at gøre stranden ved Hvide Sande mere tilgængelig og skabe et forbindelsesled mellem byen og havet.

Efter en planløsning af landskabsarkitekt Torben Schönherr er hovedelementerne den teglbelagte plads, der som en sadel er lagt hen over klitten, samt en 28 m lang, 46 cm høj bronzeskulptur af billedhuggeren Marianne Hesselbjerg. Som en bænk danner den en udsigtsplads ved Vesterhavets ofte dramatiske og altid naturskønne horisont.

Carsten Juel-Christiansen: - Teglbelægningen er udført af milebrændte tegl, brændt med en moderne udgave af den samme teknik, som anvendtes da klitgårdene placerede sig i landskabet.

En hilsen til Kræ Pejsern. Ringen er sluttet.

Der staaer et Slot i Vesterled,
Tækket med gyldne Skjolde;
Did gaaer hver Aften Solen ned
Bag Rosenskyemes Volde.
Det Slot blev ei med Hænder gjort:
Magleøst staaer det smykket;
Fra Jord til Himmel naaer dets Port;
Vor Herre selv det har bygget.

MILEBRÆNDETE Tegl, R109 RUDGWICK FRA PETERSEN KLINKER ER I FIN OVERENSSTEMMELSE MED DET OMGIVENDE KLITLANDSKAB OG KLITGÅRDENE. FOTO: CHRISTINA CAPETILLO.

Knap 12.000 m² projekteret, så man kan orientere sig på husets akser uden at se. Med strukturrige materialer, der kan kendes ved berøring. Med gennemstrømmende dagslys fra syd og vest, af stor vigtighed også for dem, hvis syn er hæmmet. Dertil et smukt hus, der tager sit afsæt i landskab og omgivelser med respekt for by og mennesker.

Den nye internatskole til Blindeninstitutsstiftung Regensburg, der blev færdiggjort for mindre end et år siden, er blevet et hot emne i europæiske arkitekturmagasiner, og projektet har modtaget Hans Schäfers Preis fra BDA, det tyske arkitektforbund.

Årsagen er tegnestuen Georg Scheel Wetzels bevisførelse for, at moderne arkitektur kan skabes i noget nær fuldstændt pagt med natur, miljø og sted. Vel at mærke uden at give køb på husets identitet, karakter og kunstneriske værdier. Samtidig yder den ekspressive arkitektur det ypperste i dagligdagens funktion som ramme for undervisning af synshandicappede børn og unge. Mange af eleverne bor også på skolen.

Blindeninstitutsstiftung Regensburg ligger i udkannten af Regensburg som nabo til Schloss Prüfening med en historie, der går tilbage til 1200-tallet. I intim nærhed til slottets aldrende facader, parkmur af kalk-

TOP: ET BYGVÆRK, DER KUNNE VÆRE BLEVET EN MASSIV KÆMPE I ET SÅRBART LANDSKAB, FREMSTÅR INTEGRERET OG NATURLIGT, TIDLØST SOM FØDT AF JORDEN: EN MODERNE BORG. HERUNDER / TV: LANDSKABSPLAN. HERUNDER / MIDT: ARKITEKTONISKE GREB MED RAMPE OG SOKKEL SIKRER, AT MURVÆRKET OPFATTES SOM ET TAPET, EN BEKLÆDNING AF BÆRENDE KONSTRUKTIONER I STÅL OG BETON. HERUNDER / TH: MURSTENENS STRUKTUR OG FARVESPIL I GRÅT, SORT, BRUNT OG GRØNT ER I HARMONI MED ALLE OMGIVELSER, VURDERER ARKITEKT SIMON WETZEL.

Flensborg er navnet på samme bredde og længde som den traditionelle danske format, men med reduceret højde og dermed et slankere udtryk. De elegante mål var populære i den sirlige franske barok og rokoko, og ikke mindst i København findes mange historiske huse, opført med netop det format.

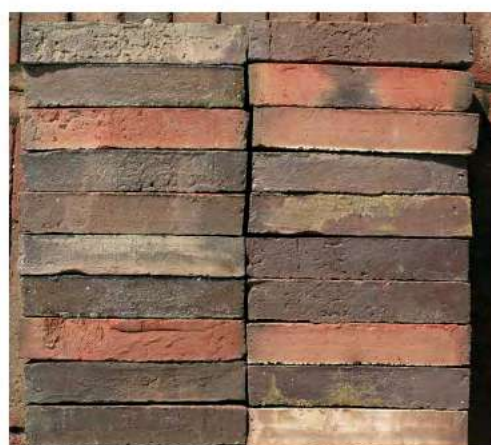
- Vor tid kalder på vekslende udtryk til det individuelle murværk. De ønsker vil vi gerne opfylde, siger Christian A. Petersen, Petersen Tegl. Nye presseforme og produktionslinjer er under etablering til Flensborg sten, og de første kollektioner er snart klar til præsentation: D33, D49, D99. I løbet af efteråret kan hele teglværkets sortiment leveres i den slankede udgave.

- En glædelig udvikling, vurderer Christian A. Petersen, fordi den beviser, at opmærksomheden er flyttet fra pris til kvalitet. Flensborg sten er ganske vist ikke mere kostbare, men

med 12 mm fuge skal der bruges 82-84 af dem til en kvadratmeter murværk. I det traditionelle format medgår kun 64.

De første ordrer er allerede i produktion til det tyske marked, oplyser teglværket.

TV: FLENSBORG STEN HAR FORMATET 228X108X40 MOD DET NORMALT DANSKE FORMAT PÅ 228X108X54. **FOTO:** SØREN PETERSEN. **TH:** MURVÆRK I FLENSBORG FORMAT ER KENDT FRA BAROK OG ROKOKO. HER ET AF DE MERE KENDTE FRA DANMARK: CHARLOTTENBURG I KØBENHAVN, 1677. **FOTO:** PETER JØRGENSEN.

Lad de blinde se

Georg Scheel Wetzel Architekten i Berlin står bag det prisbelønnede Blindeninstitutsstiftung Regensburg

sandsten og en dyb, autentisk æstetik ville murværk af nyslåede røde eller gule mursten være skærende ude af stemning. Georg Scheel Wetzels vision var den moderne parafrase over middelalderens borg med murværk med tyngde, men også en aktuel lethed og elegance. Et så stort institutionsbyggeri kunne med den forkerte streg spille i mol til landskabets dur. Tegnestuen ville derfor, at huset skulle følge landskabets faldende kurve og næsten umærkeligt fødes af jorden.

Det er sket med en randbebyggelse i to etager ind mod Regensburg med administration, fællesfaciliteter og ankomst, mens boligerne er placeret i fingre, alene med parterre, strækkende ud mod Schloss Prüfening. Facaderne er udført med en kombination af gylden, kirsebærbejdet lærk, organisk bevoksede, flade tage og et helt fænomenalt murværk af Petersen Tegl D54.

Sammenhængende, gedigne solist partier af murværk er udført på sokkel og over glaspartier og slanke baldakiner, så de i tilkøb til historisk tyngde sender et budskab om en fremadrettet fleksibilitet.

Inde er alt lyst og transparent, ude står huset som en klippe i det blødt kuperede terræn.

En monolit af blød humanisme.

TH: GEORG SCHEEL WETZEL: - EFTER ET OMFATTENDE RESEARCH ARBEJDE STOD D54 STENEN FRA PETERSEN TEGL SOM DEN SMUKKESTE OG MEST KULTIVEREDE STEN TIL OPGAVEN. **FOTO:** STEFAN MÜLLER.

I det tidløse rum

Arkitekten *Cyrus Pilavachi*
står for en arkitektur med gode hensigter og varme:
I skal fortælle en historie

På den Gamle Strandvej i Humlebæk lever en dansk familie i haven året rundt. Vinterhaven, altså. Udtrykket er velvalgt, for familien er i sin "udestue" med glastag, så snart den er i hjemmet. Her snakkes, spises, grines og underholdes. Her er rart at være. Det er et rum med mening.

Tilbygningen til familiehuset, oprindeligt opført omkring 1950, er sket efter idé og tegninger af den græskfødte arkitekt Cyrus Pilavachi: - Arkitektur skal være både en ramme om menneskers liv og en iscenesættelse af deres omgivelser. Arkitektur skal fortælle en historie og tale et sprog, vi alle kan forstå. Frem for alt skal arkitektur give mening, argumenterer Pilavachi. Han bruger sin imponerende klassiske arkitektuddannelse fra Lausanne, Oxford og København til især at tilrettelægge og projekttere private

hjem. Specialet er ikke mindst om- og tilbygninger med en fænomenal sans for at finde og forstærke husets iboende kvaliteter. Begrebet iscenesættelse får en helt ny betydning i Pilavachis hænder.

I det aktuelle tilfælde har han anvendt arkitekturhistoriens kendte, klassiske dyder på den 80 m² store tilbygning i to plan: Firmitatis, utilitatis, venustatis. Den murede tilbygning med slanke, ødsle dobbelte glasdøre og glastag er konstruktionsmæssigt i top, den har en høj brugsværdi, og den er gudesmuk.

- Skønt er det, når det er tidløst, mener Cyrus Pilavachi.

Netop dette lille hus er moderne og samtidigt, klassisk og historisk.

VINTERHAVENS GAVL ER HARMONISK SEKTIONERET, VERTIKALT AF DOBBELTE GLASDØRE, ADSKILT AF MUREDE PARTIER, HORIZONTALT AF TYMPANON MED BUER. OGSÅ DE UDVENDIGE BELÆGNINGER OG RAMPE ER UDFØRT MED PETERSEN Tegl D32. DEN RØDE D33 BRUGES TIL ACCENTUERING MED AFSÆT I DET EKSISTERENDE HUS. UDFORDRINGEN VAR BL.A. AT FINDE EN MURSTEN, DER KUNNE INDGÅ I PARFORHOLD MED DET PATINEREDE MURVÆRK: PETERSEN Tegl D32, HÅNDSORTERET. FOTO: TOM JERSØ.

WESTEND III, VESTERBRO I KØBENHAVN, 2001. 1200 M² MED SORTE BROSTEN, INDISK GRANIT MANGA, MØRKE PORTUGISISKE MOSAIKSTEN, SORT STENMEL, BETONFLISER 30X30 SAMT SORTE BAGGERIDGE KLINKER, BLUE SOVEREIGN STOCK FRA PETERSEN KLINKER, FORMAT I CM 20X10X5. LONE VAN DEURS: ET STRAMT OG ENKELT ANLÆG MED VÆGT PÅ GODE MATERIALER, DER PATINERER MED YNDE. HER ER SKABT EN KLAR RAMME, SOM BEBOERNE SELV KAN TILFØRE MANGE DETALJER, UDEN QT DET OVERORDNEDE GREB OG ROEN GÅR TABT.

Francis Bacon, filosof, 1600: - Den første, der plantede en have, var Gud. Og det er i sandhed den reneste af alle menneskelige glæder. Det er som om det at plante en have er mere fuldkommen end andre kunster.

Lone van Deurs, landskabsarkitekt, 2006: - God arkitektur handler ikke altid om at finde på noget nyt, men om at finde den særlige toneart, der passer til stedet. Landskabsfaget er herligt sammensat, et godt følgeskab på rejsen – geografisk, men også i ånd, i tid og i tanke.

Lone van Deurs har haft sin tegnestue siden 1980. I anledning af 25-års jubilæet udgav hun et komprimeret retrospekt under titlen 1:25.

- Fordi skalaen optager mig, mønstret, skabelonen, som ved umærkelige forandringer og gentagelser danner nye og overraskende billeder, forklarer Lone van

Skønnest er hverdagen

I gårdrum mellem boliger fra en hovedstads førkrigs periode er skønheden ofte til at overse: Tørrestativer, lappet asfalt og skure er ren funktion, til ringe fryd for øje og sind.

Det kan gøres bedre viser et fint projekt fra landskabsarkitekt Niels Lützen i København. På Sneppevej i Københavns nordvestkvarter ønskede beboere og bygherrer sig en gårdhave med rumvirkning som en udestue: Et lækkert "gulv" både at se på og gå på, fint inventar, elegant belysning. Andre drømme handlede om det afdæmpede, det diskrete, afpasset til arkitekturen i en dansk boligkarré fra 1930-40: Gule, patinerede mursten, rødt tegltag. Også en løsning af høj lødighed var vigtig for de to bygherrer Kvarterløft Nordvest og Postbude-nes Byggeforening.

Resultat blev en fin gård på 1200 m² med eksisterende, men renoverede pavilloner til redskaber og cykler i dialog med nye, tilplantede skærme af cedertræ med belysnings units, træer og tilplantede terrakotta krukker. Alle komponenter samles på en ædel belægning af 850 m² Baggeridge Blue Sovereign Stock: Et miljø, der husker os på, hvor prægtig hverdagen også kan være.

Når naturen truer

Lone van Deurs Tegnastue er et lille, kreativt laboratorium for kærlige tanker om haver og mennesker

Deurs, der hvert nytår hilser venner og samarbejdspartnere med et sådant mønster, et fotografi, der viser det små i det store – eller omvendt.

Mange opgaver fra tegnestuen dokumenterer på samme vis interessen for skalaen og for det episke drama, der opstår i menneskets møde med naturen. Her er kernen i landskabsarkitektens arbejde: - At være i konstant dialog med opgaven er landskabsarkitektens store udfordring og at forstå opgavens inderste natur og fortsatte udvikling, også når man ikke længere er på den.

- Naturen isoleret, vurderer Lone van Deurs, kan være prægtig og mægtig, skøn og imponerende, men spændingen opstår i mødet med mennesket. Her er det min opgave at være en seriøs medspiller, der også engagerer sig emotionelt. Udfordringen består netop

i, at vort materiale er i konstant forandring. At se skønheden i forfaldet, det store crescendo sekundet før den totale ruin, det er også i min optik. Eller omvendt: Den totale orden, ligevægt og ensartethed er forstadiet til døden.

Livet er kaos. Men jorden skal elskes, vandet skal styres, planten plejes.

Inderlighed

- Væsentligst er det at være fagligt nysgerrig, socialt engageret og huske på, at det kræver inderlighed at arbejde med havekunst, erklærer Lone van Deurs, der arbejder fra en mindre tegnestue med adresse i Københavns historiske bykerne: - Det passer til os at løse de lidt skæve, anderledes og ikke så sjældent krævende opgaver, som vil få det mindre godt i de sto-

FOTOS: PETER JØRGENSEN

GRANTOFTEN, BEBOELSESMRÅDE I BALLERUP VED KØBENHAVN, 2006. 10.800 M² MED LYSE, BRUGTE BROSTEN, ASFALT MED STENOVERFLADE "MAJS", STÅLKANTER OG BAGGERIDGE BLUE HERRING, FORMAT I CM 20X10X5 FRA PETERSEN KLINKER. LONE VAN DEURS: ET TIDSTYPISK ANLÆG FRA 1970'ERNE VED TRE HØJHUSE ER OMDANNET TIL RAMBLAER MED RUMMELIGHED OG PLADSER TIL UFORMELLE OPHOLD. STORE, FRITVOKSENDE TRÆER OG FREMMEDARTEDE NATURSTEN MØBLERER FLADEN. ASFALTEN GENNEMSKÆRES AF SLYNGEDE BÅND AF SORTE BAGGERIDGE KLINKER I LINJER UD FRA FACADEN. FOTOS: PETER JØRGENSEN

re rådgivervirksomheder. Det gælder private haver, men også offentlige rum med stor udfordring, men mindre volumen.

Lone van Deurs Tegnastue har således stået bag det grønne miljø i Københavns "Brumleby" – Lægeforeningens historiske boliger, Skt. Petri skole i København og en række opsigtsvækkende gårdhave anlæg ved boligkarreer i København:

- Hverdagsanlæggene har altid været en stor del af tegnestuens arbejde. Kort vej fra idé til snusfornuft, en særlig balancegang mellem kammermusik og pop, mellem det æstetiske finføleri og "jeg vil s'gu kunne stille mit gamle køleskab ned i gården."

På det praktiske plan er havekunstneren – om end Lone van Deurs ikke er meget for at bruge netop det ord – den, der kaster bolden langt og lige og med ret-

te linjer går i dialog med fantasiens flagrende væsen. Planternes umådelige livsappetit pakker farver og grønt omkring planens systematik.

I det poetiske sfære er et citat fra landskabsarkitektens mangeårige formand, C. Th. Sørensen rammeende for fagets virke: - Havekunst er et virkeligt begreb. Og den er mere beslægtet med bildende kunst end med arkitektur, i sit inderste væsen fri som litteratur, maleri, skulptur og musik. De haver, vi rejser efter, som giver os oplevelser, der lever i vort sind, er skabt af kunstnere.

TV: MEDBORGERHUSET I TÅSTRUP ER ET AF LONE VAN DEURS TEGNESTUENS NYESTE PROJEKTER: 640 M² MED SLOTSGRUS, BRUGTE HALMSTAD CHAUSSESTEN, BRUGTE SKOVSHOVED BROSTEN OG BAGGERIDGE BLUE HERRING. ET OMBYGGET HOTEL ER NU BORGERNES HUS. LONE VAN DEURS: - Huset hviler på en tung sokkel, en parafrase over en krohave med grus og æbletræer. LANGS FACADEN LIGGER ET SMUKT FORTOV I ET GEDIGENT MATERIALE, DE MØRKE BAGGERIDGE KLINKER FRA PETERSEN KLINKER. BRONCESKULPTUR AF JENS FLEMMING
MIDT: SANKT PETRI SKOLE, KØBENHAVN, 2006. 780 M² MED GUMMI, GENBRUGTE NORDISKE CHAUSSESTEN, GRANITPLINTE OG PENTER HULSTEN, BLÅDÆPPEDE FRA PETERSEN KLINKER, FORMAT I CM 24X11,5X7, KANTET MED BAGGERIDGE BLUE HERRING, FORMAT CM 20X10X5. LONE VAN DEURS: EN SKOLEGÅRD MED APPEL TIL SANSENE Gennem belægningsernes farve, struktur og lyd: Sten, gummi, klinker. Her sættes fantasien i gang, også på balancebom, hoppestubbe og i sandkasse. TH: LONE VAN DEURS OG MEDARBEJDEREN LANDSKABSARKITEKT MDL LINDA DUE SCHMIDT (TH) PÅ TEGNESTUEN I ET AF KØBENHAVNS ÆLDSTE BYHUSE I NYBROGADE.

En byggherre kom forbi

På besøg hos Petersen Tegl Egernsund:
Mærsk Mc-Kinney Møller, den bløde byggherre

TOP: MURVÆRKS VURDERING: CHEFARKITEKT PÅ SLESVIG GYMNASIUM, ARKITEKT MAA OG PARTNER I C.F. MØLLER A/S, MAD S MØLLER (TH) MED MÆRSK MC-KINNEY MØLLER OG CHRISTIAN A. PETERSEN (TV). **MIDT:** PÅ SEJLTUR MED M/S EMMA, GÆSTESKIB HOS PETERSEN TEG. SKIBSREDER MÆRSK MC-KINNEY MØLLER MED ARKITEKT MAA ANNETTE PETERSEN VED ARMEN SAMMEN MED SØSTEREN VIBEKE THOMSEN. DE ER BEGGE ANSAT PÅ TEGLVÆRKET OG OTTENDE GENERATION PÅ PETERSEN TEG. EGERSUND A/S. BEGGE MELDER, AT HR. MØLLER UD OVER MURSTEN OGSÅ ER BEGEJSTRET FOR PIGER. TIL VENSTRE FOR SKIBSREDEREN SES PETER POULSEN, LINDØ BYG, DER ER FONDENS BYGHERRERÅDGIVER. FRA HØJRE SES OVE HORNBY FRA A.P. MØLLERS OG CHASTINE MC-KINNEY MØLLERS FOND OG CHRISTIAN A. PETERSEN MED JONAS THOMSEN, BARNEBARN. BAGERST: STYRMAND LARS TRUelsen. **NEDERST:** MODEL AF SLESVIG GYMNASIUM AF C.F. MØLLER A/S: - SKOLENS YDRE

- Må det være tilladt at tage et par fotos fra rederens besøg?

Christian A. Petersen, Petersen Tegl Egernsund, spurgte forsigtigt til skibsreder Mærsk Mc-Kinney Møllers holdning til en forevigelse af A.P. Møller chefens studier af murværk med Petersen Tegl D70. Det anvendes i arkitektfirmaet C.F. Møllers projekt til et nyt gymnasium til det danske mindretal i Slesvig, doneret af A.P. Møllers og Chastine Mc-Kinney Møllers Fond. Nu skulle skibsrederen netop ved selvsyn granske en imponerende murværks mock-up, opført på teglværkets område.

- De kan gøre med mig, hvad De vil. Jeg er blød som smør i dag, responderede Hr. Møller.

- Nåh, Christian A. Petersen trak lidt på det denne tidlige formiddag. Hr. Møller var just ankommet til teglværket. - Det er nu ellers ikke, hvad man hører om Dem som byggherre.

- Ikke? Jamen, hvad mener De da selv, spurgte Mærsk Mc-Kinney Møller med ægte interesse.

FREMTRÆDEN TEGNES AF TO ENKELTE ELEMENTER: EN STOR, MURET TEGLKROP I GULE STEN SAMT EN STOR, SKRÅNENDE KOBBERTAGSKIVE, SOM SKÆRER SIG IGennem SKOLENS MASSE OG SYNLIGGØR DE TO INDRE RUMLIGHEDERS KONTURER, FORKLARER ARKITEKTEN, MAD S MØLLER. TEGLKROPPENS FACADER UDFØRES SOM TO LAG OG FREMSTÅR SOM EN MURET, SAMMENHÆNGENDE FIGUR MED DYBE NICHES OG INDSNIT TIL EN LET FACADE, SOM LIGGER BAG MURVÆRKET I LÆ FOR SØL, VEJR OG VIND. DISSE DYBE FACADER ER PÅ EN GANG BÅDE LYS OG ÅBNE OG GIVER Huset KARAKTER. DEN SKRÅNENDE TAGSKIVE MED LYSÅBNINGER VIL VIRKE SOM EN GESTUS, DER SAMLER HELE SKOLEN OG TEGNER DENS PROFIL, UNDERSTREGER MAD S MØLLER. **TH:** MOCK-UP'EN PÅ TEGLVÆRKET ER ET SOLIDT BYGNINGSVÆRK PÅ BÆRENDE STÅL MED EN HØJDE PÅ 12 M OG 20 M I BREDDEN. FOTO: SØREN PETERSEN.

- Det kan jeg sige, når De i eftermiddag er taget af sted, lød Christian A. Petersens replik.

Da skibsrederen tre en halv time senere forlod Petersen Tegl, var det efter fortættet passiar, en sejltur med frokost på den solbeskinnede Flensborg fjord med teglværkets gode skib, M/S Emma, og omhyggelig besigtigelse af det murværk, der snart skal blive til Slesvig Gymnasium ved Slien. Ingen detalje skulle mangle saglige vurdering, så iført guldknappet blazer, hvid skjorte og slips klatrede rederen adræt rundt på stilladserne.

Han er fyldt 93.

- En på alle måder professionel byggherre med et dejligt syn på ikke bare projektet Slesvig Gymnasium, men også på alle de mennesker, der nu skal gøre det til virkelighed. Blød? Ja nok, men frem for alt dygtig, lød Christian A. Petersens karakter.

TOP / TV: HAVERLEIJ, BOLIGER, 'S-HERTOGENBOSCH, PROJEKT MED RESPEKT FOR LANDSKABET, FOR VI KAN IKKE FORSÆTTE MED AT "SMØRE BYGGERI UD OVER KLODEN SOM JORDNØDDESMØR" (CITAT: SJOERD SOETERS). 550 BOLIGER I NI SLOTTES MED EN GRUNDPLAN PÅ CA. 100X100 M SAMT 450 BOLIGER I EN OMKRANSENDE BYMUR MED TÅRNE OG BYGADER. BYGHERREN ER KONSORTIET HAVERLEIJ BV. FOTO: DARIA SCAGLIOLA/STIJN BRAKKEE. **MIDT / TV:** DE PYRAMIDES, AMSTERDAM. 82 BOLIGER PÅ I ALT 17.300 M², OPFØRT SOM MARKANTE PYRAMIDER AF MURSTEN

Først er der rummet - siden kommer bygningen: De hollandske arkitekter Soeters Van Eldonk Ponc har udført masterplanen for Sluseholmen, et aktuelt udviklingsområde for 5000 boliger, der nu tager form i Københavns sydlige havnedistrikt.

- Alle arkitekter er med til at planlægge byen, også selv om de ikke opfatter sig som byplanlæggere, mener Sjoerd Soeters (billedet): - Når huset opføres, bidrager det til definitionen af rummet. Rummet var der før bygningen. Derfor - uanset hvad og hvor vi bygger, så skal vi tage hensyn til vort fælles rum, før vi disponerer og formgiver den enkelte bygning. Det er ikke nyt. Sådan har det været siden oldtidens byer.

Og sådan er også Sluseholmen tænkt. I en forlængelse af tilsvarende projekter i Amsterdam - med Java Island som en kulmination - gør Soeters Van Eldonk Ponc op med modernismens byplanlægning, Le Corbusiers byen og dens lange, lige gader:

- Sammenlign Le Corbusiers Saint-Dié-des-Vosges med Parmas bykerne. Den første bys brede, lige boulevarder kan du gå igennem på ti minutter. Og hvilke kedelige ti minutter! Den anden tager ti timer ad krogede stræder og små gyder. Men du er vel underholdt imens.

Sjoerd Soeters er den af de tre partnere på tegnestuen, der personligt vedkender sig ideerne for Sluseholmen:

I begyndelsen var rummet

Bag masterplanen for Sluseholmen i København står hollænderen Sjoerd Soeters:
- Giv arkitekturen stemme, men dæmp din egen.

PÅ UDVIKLINGSOMRÅDET MARCANTI ISLAND I DET VESTLIGE AMSTERDAM. BYGHERRE: AM WONEN. **NEDERST / TV:** HOVEDBANEGÅRDEN I DELFT, "ARCHITETTURA PARLANTE" MED 34.500 M² UNDER PERRONERNES KENDTE, BUDEDE TAGE. EN URSKIVE MED EN DIAMETER PÅ 20 M LADER INGEN I TVIVL, OM TOGET ER GÅET. **TOP:** JAVA ISLAND, MASTERPLAN, AMSTERDAM. 156.000 M² BOLIGUDVIKLING PÅ EN KUNSTIGT ANLAGT Ø MED 1400 BOLIGER I BELLE TERRASSE ARKITEKTUR: 6-9 ETAGER HØJE, VERTIKALT ORIENTEREDE BYGNINGER MED FACADE DIREKTE UD TIL HAVN ELLER KANAL. JAVA ISLAND

ER FORBILLEDE FOR SLUSEHOLMENS UDVIKLING I KØBENHAVN. BYGHERRE: DIENST RUIIMTELIJKE ORDENING GEMEENTE AMSTERDAM, AMSTERDAM KOMMUNES AFDELING FOR BYPLANLÆGNING. **HEROVER:** SLUSEHOLMEN, MASTERPLAN, KØBENHAVN. 100.000 M² ÆLDRE INDUSTRI- OG HAVNESERVICE OMRÅDE I KØBENHAVNS SYDLIGE HAVN KONVERTERES TIL BOLIGFORMÅL. DET SKER I SAMARBEJDE MED DE DANSKE TEGNESTUER ARKITEMA OG GRØNING ARKITEKTER EFTER ET SÆT REGLER (DOGMER) FOR FACADER, PROPORTIONER, MATERIALER OG BEARBEJDNING. MED RESPEKT FOR

- Kernen er at erkende og vedkende sig historien og bruge de værdier, den giver os. At kassere historien som en gammel avis – som visse modernister har valgt at gøre det – er at kaste barnet ud med badevandet. Byplanlægning, der alene tager trafikale hensyn, taber humanisme, mister sit eventyr.

Hvis Parma er målet, et genbrug af historien, så er du vel bare en kopist?

- Vi kopierer ikke historien. Vi udvikler den. Sluseholmen er – som Java Island – en sandwich i tre lag. Bilerne fører vi ned under terræn. Her placerer vi parkerings arealerne. Byens mønster kan herefter frit og kreativt formes ud fra menneskers behov for boliger, butikker, servicefunktioner. I det tredje, vertikale lag er flere kvadratmetre tilgængelige, hvis behovet er der. Vi ønsker at bygge tæt, at gøre det fælles rum intimt og nærværende. Vi behøver intensitet. Også i København.

Med højhuse?

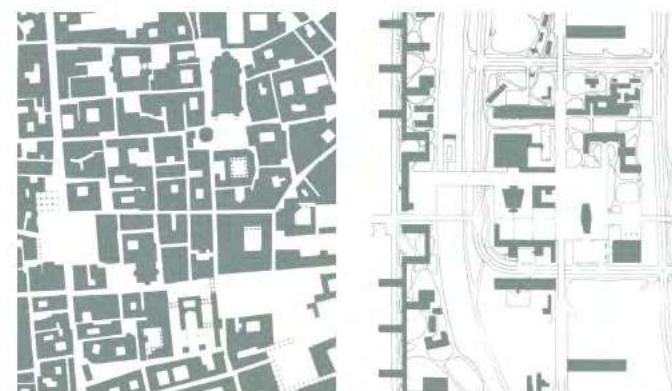
- Ikke nødvendigvis. Men de kan indgå i byen som fyrtårne, monumenter i metropolis. Jeg forstår ikke diskussionen om højhuse i København. På den ene side har byen et akut behov for større arealer til bolig og erhverv for at stimulere pulsen i byens centrum. På den anden planlægges de højeste huse ude i byens periferi. Forkert! Skal man have højhuse, skal de – som i andre bykerner – være, hvor byggegrundene er mest kostbare:

Omkring Rådhuspladsen, ved Hovedbanegården. På den adresse har København et enkelt (Hotel Royal SAS Radisson). Der kunne være 20!

Architettura parlante

Og på Sluseholmen?

- På Sluseholmen har vi gennemgående valgt bygningshøjden efter havnens proportioner – typisk 5-7 etager. Det er ikke bygningshøjden, der skaber karakter, det er bygningernes volumen og øvrige dimensioner. Byens plan og arkitektur skal spejle dens mennesker: Derfor små moduler, bygningsbredder på 5-7 m med diversitet, kulør, variation i udtrykket. Visionen er en "architettura parlante", bygninger, der får stemme og fortæller os, hvad de bruges til, hvad de vil, hvad de kan. Men – og det er vigtigt – arkitekturen skal udvikles i en omhyggelig orkestrering, et fælles sprog: Konteksten. For ellers – med moderne tiders byggetempo og arkitekternes superego – får vi det totale kaos! Et af mine yndlingscitatater stammer fra byplanlæggeren Raymond Unwin (1863-1940, red.): Forskelligheden i hver enkelt bygning styres af helhedens harmoni. Desværre lytter moderne arkitekter sjældent til det. De vil sætte deres underskrift: Dette er mit værk! Pyt med kontekst, skidt med sted, historie og miljø. Bare jeg er husket om 100 år. Vråvl! Ikke enhver arkitektur skal være et nyt vidunder.

DEM TEGNES DE INDIVIDUELLE HUSE AF 25 FORSKELLIGE ARKITEKTFIRMAER. DEN SIDSTE HÅNDVÆRKER GÅR IKKE HJEM FØR I 2008, MEN ALLEREDE NU SES PETERSEN TEGLERNSUND OVERVÆLDENDE STÆRKT REPRÆSENTERET. BYGHERRENE ER UD OVER BYGGEMODNINGSSKABET SLUSEHOLMEN, SJÆLSØ GRUPPEN, JM DANMARK OG NORDICOM.

TOP / TH: MASTERPLANER AF PARMA OG LE CORBUSIERS SAINT-DIÉ-DES-VOSGES (TH). **HEROVER:** SJOERD SOETERS. PORTRÆT AF INGMAR TIMMER.

Vi er mere optaget af det harmoniske helhedsindtryk. Avantgarde i arkitektur er nonsens, men et nonsens, som desværre også nordiske arkitekter dyrker. De har glemt, hvem de laver arkitektur for. I København gennemførte jeg min egen lille brugerundersøgelse om moderne arkitektur. Syv ud af ti svarede, at de enten ikke brød sig om den eller, at de ikke havde nogen mening herom. De forstod ikke en arkitektur, der havde mistet kontakten med dem, der skulle bruge den.

Hvordan kan vi gøre det bedre?

- Det er indlysende: Ved at finde vejen tilbage til et sprog, folk forstår. Bygger man en banegård, så skal den se ud som en banegård – ikke som en udstillingsbygning eller et kontorpalads. Og brug materialer, vi kender. Som for eksempel mursten, og anvend de kvaliteter, stenen besidder. Modernisternes murværk skal helst ligne noget andet, end det er, abstrakt, glat, upersonligt. Vi mener, man skal dyrke stenens farvespil, strukturen, forbandtet. Murstenen er levende. Den har en personlighed. Lad den fortælle sin historie. Netop derfor er vi også så glade for Petersen Tegl. Hvad værket desværre også ved. Se bare priserne!

- Og, tilføjer Soeters, husk, at vi tegner hus for andre, ikke for tegnestuen eller vores personlige eftermæle. Giv arkitekturen stemme, ja, i et sprog, folk kan forstå. Men dæmp sig selv.

TAK FOR DENNE GANG OG GOD VIND PÅ DIN VEJ VIDERE. CHRISTIAN A. PETERSEN, PETERSEN Tegl EGERNSUND A/S, TAGER AFSKED MED FHV. SALGSCHEF EGON HANSEN.

Egonalen

Den nu forhenværende salgschef hos Petersen Tegl Egersund, Egon Hansen, har altid haft ry for at gøre tingene med et vist format. Hans farvel til ambassadørvirket for Petersen mursten 25. august 2006 blev ingen undtagelse. Den karismatiske salgschefs ønske om at lade sig pensionere/finde nye udfordringer – ingen kender i skrivende stund hele sandheden – blev markeret med et imponerende sammenrend på Holmen i København. Her var der i de maritime omgivelser budt til generalmønstring ombord på de gode skibe H.V.-Ravn og Emma, der i dagens anledning var sejlet den lange vej fra noret i Nybøl til Hovedstadens kaj ved Masteskurene og Kalvebodens løb.

Fra middag strømmede arkitekter, entreprenører og andet byggefolk til de historiske omgivelser for at sende Egon Hansen af sted på hans videre færd med maner. Og netop det gjorde venner og bekendte i samlet flok til en høj kunstnerisk karakter. Der gik fest i resten af den torsdag.

I andre kredse ville man nok kalde sådan adfærd for en reception.

Vi kalder den for Egonalen.

FOTOS: PETER JØRGENSEN

REKTOR PÅ KUNSTAKADEMIETS ARKITEKTSKOLE, SVEN FELDING I PASSIAR MED ARKITEKT MAA JAN SØNDERGAARD, KHRAS ARKITEKTER OG REDAKTØR PÅ BLADET Tegl, SØREN BØGH.

BERT FERRO FRANSEN, DANSK ALMENNYTTIGT BOLIGSELSKAB, DAB, ANKOMMER TIL GENERALMØNSTRING PÅ HOLMEN.

Nicoline i S/H

Forrest på Amager ved Islands Brygges begyndelse er 160 nye boliger i ejerbyen ved at være klar til indflytning. Bag projektet står familien Jørgen og Jesper Linde, tidligere Ilva og deres selskab Nicolineparken A/S. For netop det hedder projektet, der er formgivet af Schmidt Hammer Lassen med arkitekt MAA Bjarne Hammer som idémaker og arkitekt MAA Kasper Frandsen som sagsansvarlig. Nicolineparken er sort murværk, Petersen Tegl D91, med facadedekorationer i hvid fiberbeton: Altaner og vinduesindfatninger i mange geometrier. Nicolineparkens U på 17.500 m² i syv etager er en 2006 parafrase over metropolens historiske boligghuse, som de også findes i rigt mål på Islands Brygge. Her er samme materiale bearbejdning som i boligbyggeriets guldalder.

TV: NICOLINEPARKEN – ET METROPOL HUS I ET AUTENTISK BYMILJØ AF SCHMIDT HAMMER LASSEN EFTER EN IDÉ AF BJARNE HAMMER. TH: HUSETS SOKLER MARKERES MED ÆDLE STANDERSKIFTER I SAMME STEN, PETERSEN Tegl D91 MED LYS GRÅ FUGE.

Christian den Anden

Christian Lund Arkitekter har projekteret Københavns Universitets hidtil største auditorium med plads til 475

Københavns Universitet er flyttet ind på Københavns tidligere Kommunehospital, der nu er renoveret og ombygget til undervisning og forskning. Det oprindelige guldalder projekt er af Christian Hansen (1803-1883). Nu har en ny Christian huseret på pladsen, nemlig Lund, arkitekt MAA, der har tegnet et auditorium, der er blevet universitetets hidtil største og mest moderne.

- Lokalplanen hævdede en transparent og let bygning. Vi har nærmest begået det modsatte, men alle kan i dag se, at det er rigtigt at give den nye tilføjelse sin egen stemme, sin personlige holdning og lade bygningen fortælle sin egen historie, forklarer Christian Lund. Plandisponeringen er en trapezoid, lukket boks med næsten sort murværk af Petersen Tegl D58, der favnes af en helt transparent glasbygning til ankomstfoyer. Murværket står synligt, rustikt og skarpt, med skulpturel virkning i glasfoyeren.

- Den sorte sten er valgt på sin karakter og farvespil og på, at den har styrke til at give et kvalificeret modspil til det eksisterende, stærkt patinerede murværk i gulve og røde mursten, siger Chr. Lund, der med sin akustisk begrundede trapezform gav murerne nye udfordringer med stumpvinklede hjørner. Formsten var under overvejelse, men løsningen blev justering med vinkelsliberen på byggepladsen.

- Resultatet er blevet ekstremt flot i en tidstypisk artikuleret kontrast til det omgivende kompleks, vurderer Christian Lund.

MURVÆRK AF PETERSEN Tegl D55. AUDITORIETS FOYER ER RIG PÅ OPLEVELSER MED SÅVEL MURVÆRK SOM INVENTAR, DER TAGER AFSÆT I VERDEN UDENFOR. FOTOS: PETER JØRGENSEN

SCHMIDT HAMMER LASSENS PROJEKT FOR JM DANMARK BESTÅR AF TRE DELE, SEKSTANTEN, KOMPASSET, LANTERNEN. MURVÆRK: PETERSEN Tegl D71. FOTOS: PETER JØRGENSEN

I tårnet øverst oppe

Schmidt Hammer Lassen har afgivet deres bud på fremtidens boligform. Den er et tårn

Stokken er historisk, karréen umoderne. Byboligen kan indeholdes i tårnets slanke form og således reservere resten af den knappe jord til grønne, rekreative fællesområder. Hvor højt tårnet derefter skal være er op til behov, lokalplan og bygherre.

Det er et bud Schmidt Hammer Lassen, som har projekteret tårnbebyggelserne Sekstanten, Kompasset og Lanternen for projekt udvikleren JM Danmark. Adressen er Havnestaden ved Islands Brygge med en aktuel højde på syv etager. Men nogle af tårnene er

hævet på et plateau, og indgangsniveauerne er løftet godt en meter, så landskabet bevæger sig op fra gadeniveau og danner et let kuperet græstæppe. Resultatet er tårne i et rytmisk vekslede vertikalt forløb, alle afsluttet øverst med karakterfulde penthouse boliger.

Lokalplanens farveholdning i dette område af Havnestaden er i det lyse afsnit af skalaen. Schmidt Hammer og Lassen har projekteret facader med hvid som målsætning, men i vedligeholdelsesfrit murværk

efter JM Danmarks ønske. Murstenen er Petersen Tegl D71 med et farvespil i hvidt, lys grå og gult. Stenene er sorteret, så de lyseste løbere er vendt til facaden. Samtidig er murværket udført med en lys mørtel i unison med stenens farve og struktur. Den arkitektoniske idé er at overlade historiens videre fortælling til ornamentets styrke i vinduesindfatninger og ikke mindst altanernes brøstninger i et markant mønstret sandblæst glas. Motivet hedder Sizefiction og er af billedkunstneren Anne Marie Ploug.

ROSA MURSTEN AF LER FRA KANGERLUSSUAQ.
FOTO: SØREN PETERSEN

Aappaluartog

- er det grønlandske ord for rosa. Og det er netop farven på en mursten, fremstillet af ler fra den store landsdel i nord. Det ved vi nu efter, at Petersen Tegl Egersund i foråret brændte de første i ovnen i Egersund. Det skete på initiativ af Center for Arktisk Teknologi, ARTEK, der er en afdeling under Danmarks Tekniske Universitet. ARTEK er i samarbejde med Bygge- og Anlægsskolen i Sisimiut om en udvikling af muret byggeri på Grønland. Det er blevet muligt efter store lerbund bl.a. ved Kangerlussuaq på vestkysten. Med professor Arne Villumsen ved roret har udviklingsarbejdet foreløbig ført til en produktion af 16.000 mursten med grønlandsk stamtavle. De anvendes i et fuldmuret klubhus-projekt til skisporten i Sisimiut. Arkitekt: Sanati. Udsigterne for murværk i Grønland? Aappaluartog!

ARKITEKT MAA STEEN KIELER OG NANNA SLOTH-MØLLER, KIELER A/S, SAMMEN MED TORBEN ANDERSEN FRA A/S RØDOVRE CENTRUM.

ARKITEKT MAA TAGE LYNEBORG BENYTTET LEJLIGHEDEN TIL AT SIGE FARVEL TIL EGON HANSEN.

AFDELINGSCHEF HOS FOG A/S I LYNGBY, JAN ANDERSSON SIGER GODDAG SAMMEN MED MURERMESTER CHRISTIAN PEDERSEN, J.O. PEDERSEN A/S, RUNGSTED.

TORBEN THYREGOD, VELUX A/S, ANKOMMER OG HILSER PÅ EGON HANSEN.

F.V. FRANK BECH AFDELINGSLEDER, OG STEEN RASMUSSEN, BEGGE FRA STARK I NIVÅ, OG EGON HANSEN MED GAVE.

På fodtur i Rundetårn

Gadens gulv er scenen for tusinde taktile oplevelser

KRONIK

AF ARKITEKT MAA NIELS KRYGER
FOTO: HEATHER NISSEN

FOTO: TOM JERSØ

Rundetårns spøgefuldt formede sneglegang hører til blandt Københavns ældgamle absolutte attraktioner, og en særstilling indtager det kære gamle cylindriske murstens-bygværk med fuld føje.

På underfundig vis snor den murede indre hvælving sig opad om ikke til himmels trods det nære naboskab til selveste Trinitatis Kirke, så dog sine modige 36 meter til tops. Her har man så et trehundredetres grader rundløbende panorama over den gamle hovedstad med gode kik ned i gadevrimmelen, gårdene og gyderne, og hvem husker ikke den herlige tegner Fritz Jurgensens morbidt muntre vittighedstegning, hvor en nedstyrtet person fra tårnet tilspørges af en forbipasserende: - Gud, stødte De Dem?

Nuvel: tilbage til sneglegangen, der spænder mellem den centrale hule søjle i tårnets midte til den omløbende facademur, altså ydervæggen, og som fremstår som en pragtfuld murstensbelagt rampe. På vejen op ad det skrånende og krummende gulv, når man dels trinitløst at opleve dagslysets vekslende indfaldsvinkler på den smukke gulvflade, dels at glædes ved den fine gamle konstruktion, som så raffineret snor en tunnelhvælving opad til den platform, der førhen rummede et observatorium. Her var himlen klar til stjernekik for astronomerne indtil det nye observatorium på Nørrevold blev indviet godt tohundrede år efter Christian den Fjerdes tårn stod færdigt.

Forunderligt nok står den gamle cylindriske bygning stort set intakt i dag, selv om ildsvåde og klima har huseret og derfor fordret reparationer og restaureringer af skiftende kvalitet.

Rundetårn står som et iøjnespringende og udtrykfuldt symbol på den utålmodigt byggende renæssancekonge, der med flid og betydelig konstruktiv og arkitektonisk viden søgte at gøre Danmark-Norge til en up to date europæisk nation. At hans politiske dømmekraft ikke kunne mestre samme klang og kraft som hans bygningskunstneriske engagement, må vi med bed-

røvelse medgive, men med Børsen, Trefoldighedskirken og selveste Rundetårn for øje har vi dog sporene af den gamle konges kyndige virkelyst. Og han byggede med tømmer og træ, granit og sandsten, kobber og bly, men frem for alt med teglsten og mørtel, og han kaldte fremtrædende byggefolk til fra udlandet. Nok var Rundetårns muremestre Andreas Freck fra Breslau og Scheiffel fra Bern, men næppe nogen detalje undslap bygherrens eget prøvende og vurderende blik. Christian var både helhedens og detaillens årvågne vogter. Caspar Fincke smedede det fornemme omløbende rækværk på Rundetårns top. Det var ham, der ved gitteret i Roskilde Domkirke med ret kunne føje disse ord til sit værk: Caspar Fincke

TEGNING: FRITZ JÜRGENSEN

bin ich genannt, ich bin dieser Arbeit bekannt. Den bevidsthed om eget værd kan også stå over de fleste af Christian den Fjerdes arbejder, og det brændte tegl var med ham fra det mindste hus til den største bygning.

Rundetårns enestående sneglegang minder os også om, at byens gulve mærker man netop med fødderne, for ens fodsål er faktisk meget følsomme, selv om de gemmer sig i strømper og sko. Så meget af naturmennesket er der endnu tilbage i os, at vi ganske let registrerer fortovets egenskaber. Det ru, det glatte, det hårde, det riflede, det bløde, det ujævne – alt aflæser vi mere eller mindre bevidst, men dog afgørende for, hvor vi sætter det næste fodtrin sikkert. Den mindste fedtede plet kan bringe os ud af balance, give os utryghed og ubehag, og så er selve det betydningsfulde lydbillede af vore fødders færden over gadens gulve endda ikke nævnt.

Sneglegangen i Rundetårn er belagt med brændte tegl kantstillet i tæt løberforbandt, der smidigt følger det krumme gulvs kurvaturer, og som skaber en skridsikker, smukt mønstret flade helt i harmonisk tone med tårnets ånd og tillige en flade, der netop i sliddet fortæller meget om én af teglets mange umistelige kvaliteter: at ældes med ynde. Lad bare tanken gå til de teglstensbelagte fortove under buegangene ved Ridebanens bygninger på Christiansborg, eller Christiansværn i Vestindien eller i det dybe perspektiv til sildebensmønstrede teglgulve i Oldtidens Rom. Eksemplerne er mange, oplevelsen af at gå på de matslebne teglstens indbydende flade er lødige og tankevækkende.

Gennem årtusinder har det føjelige ler ladet sig forme og brænde til næsten uforgængelige brikker i civilisationens vældige puslespil. De af os, der har holdt murske og murhammer i hånden og dyrket det ædle gamle håndværk ved, at murstenen er en menneskeskabt ædelsten, uanset i hvilken skikkelse den end viser sig for os.

Det gamle Rundetårn er sandhedsvidne til denne påstand.

UDGIVER
PETERSEN Tegl EGERNSUND A/S
NYBØLNORVEJ 14
DK-6310 BROAGER
T: 7444 1236
M: INFO@PETERSEN-TEGL.DK
WWW.PETERSEN-TEGL.DK

TOTALPRODUKTION
SABROE MEDIA APS
STRANDBOULEVARDEN 88 C
DK-2100 KØBENHAVN
T: 3526 1611
M: INFO@SABROEMEDIA.DK
WWW.SABROEMEDIA.DK

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
ARKITEKT MAA ANNETTE PETERSEN

GRAFISK DESIGN
ZANGENBERG DESIGN

TRYK
CLAUSEN OFFSET

OPLAG: 60.000

KONSULENTER
PETERSEN Tegl
STIG H. SØRENSEN
DANMARK ØST
T: +45 4014 1236

CHRISTIAN TEITUR HARRIS
DANMARK ØST
T: +45 2463 9235

TORBEN SCHMIDT
DANMARK VEST OG FYN
T: +45 2028 4355

SIMEN BØE
MURDIREKTE, OSLO, NORGE
T: +47 2339 2010

HÅKON THIS-EVENSEN
MURDIREKTE, OSLO, NORGE
T: +47 2339 2010

REINHARD BAASCH
BREIHLZ, TYSKLAND VEST
T: +49 170 4818 870

STEPHAN BAASCH
BREIHLZ, TYSKLAND VEST
T: +49 170 2705 530

HARTMUT REIMANN
GÜSTROW, TYSKLAND ØST
T: +49 170 5565 792

HOLLAND
STEENGOED LUCASSEN
T: +31 26 3120952

KAKEL OG TEGEL
MALMÖ, SVERIGE
T: +46 40 611 1146

MP MATERIAL
VALLDA-SANDÖ, SVERIGE
T: +46 3199 4590

PETERSEN Tegl TeglBJÆLKER
OG OVERLIGGERE
STEEN SPANG HANSEN
T: +45 2142 7962

PETERSEN KLINKER
ANNEMARIE HARRIS
DANMARK ØST
T: +45 2463 9162

TINA KJÆR LOICHTL
DANMARK VEST
T: +45 3063 4912